

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ТЕОРІЯ ТА
ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ**

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПм-21
Нечипорук Віталій Миколайович

_____
(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Талах Тетяна Анатоліївна

_____
(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2023 р.

к.е.н., доцент
Гарант освітньої програми:
Жураковська Ірина Володимирівна

_____
(підпис)

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра обліку і аудиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри обліку і аудиту

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

«__» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Нечипорука Віталія Миколайовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Оподаткування доходів фізичних осіб: теорія та практичне застосування

керівник роботи: Талах Тетяна Анатоліївна, к.е.н., доцент,

затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» січня 2023 року № 24/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 09 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2020-2022 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1. Сутність та види податків з доходів фізичних осіб

1.2. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб

1.3. Нормативно-правове забезпечення оподаткування доходів фізичних осіб

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

2.1. Динаміка надходжень податку з доходів фізичних осіб у державний та місцевий бюджети

2.2. Види доходів фізичних осіб та їх оподаткування в Україні

2.3. Звітність з податку на доходи фізичних осіб

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

3.1. Вдосконалення об'єкта оподаткування податком з доходів фізичних осіб

3.2. Використання методів економетричного аналізу для прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб в бюджет України

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. *Мета та завдання кваліфікаційної роботи магістра*
2. *Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра*
3. *Частка надходжень в державний бюджет від оподаткування доходів фізичних осіб у вигляді заробітної плати в країнах ОЕСР*
4. *Оподаткування сум заробітків, одержуваних громадянами за виконання ними трудових обов'язків, і прирівняних до них доходів в Україні у 1991-1993 роках*
5. *Зміна нормативно-правового забезпечення з податку на доходи фізичних осіб в Україні*
6. *Динаміка надходжень ПДФО в місцеві та державний бюджети України*
7. *Частка ПДФО в структурі податкових надходжень та доходів державного бюджету України за 2004-2022 роки*
8. *Структура надходжень податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів України у 2022 році*
9. *Дублювання показників Додатку 4 до Розрахунку «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» в інших додатках звіту*
10. *Напрями вдосконалення адміністрування ПДФО без збільшення об'єкта оподаткування*

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Розділ 1</i>	<i>Талах Т.А., доцент</i>		
<i>Розділ 2</i>	<i>Талах Т.А., доцент</i>		
<i>Розділ 3</i>	<i>Талах Т.А., доцент</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Сидоренко Р.В., доцент</i>		
<i>Консультант з ЕОМ</i>	<i>Нужна О.А., доцент</i>		

7. Дата видачі завдання 11 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 11.10.2022 р.</i>	
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 20.12.2022 р.</i>	
3	<i>Розділ 1</i>	<i>до 03.03.2023 р.</i>	
4	<i>Розділ 2</i>	<i>до 27.06.2023 р.</i>	
5	<i>Розділ 3</i>	<i>до 08.11.2023 р.</i>	
6	<i>Висновки</i>	<i>до 18.11.2023 р.</i>	
7	<i>Формування переліку джерел посилання</i>	<i>до 21.11.2023 р.</i>	
8	<i>Формування додатків</i>	<i>до 24.11.2023 р.</i>	
9	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 28.11.2023 р.</i>	
10	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 02.12.2023 р.</i>	
12	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 07.12.2023 р.</i>	
13	<i>Представлення кваліфікаційної роботи до захисту</i>	<i>до 09.12.2023 р.</i>	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

(Нечипорук В.А.)
(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

(Талах Т.А.)
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Нечипорук В.А. Оподаткування доходів фізичних осіб: теорія та практичне застосування. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра за ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2023. 97 с.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У розділі 1 «Теоретичні основи оподаткування доходів фізичних осіб» розкрито сутність та види податків з доходів фізичних осіб, проаналізовано зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та нормативно-правове забезпечення оподаткування доходів фізичних осіб

У розділі 2 «Практика оподаткування доходів фізичних осіб в Україні» наведено динаміку надходжень податку з доходів фізичних осіб у державний та місцевий бюджети, розкрито види доходів фізичних осіб та їх оподаткування в Україні, проаналізовано звітність з податку на доходи фізичних осіб.

У розділі 3 «Вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб» наведено шляхи вдосконалення об'єкта оподаткування податком з доходів фізичних осіб, використання методів економетричного аналізу для прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб в бюджет України.

Основний зміст роботи викладено на 80 сторінках. Робота містить 28 таблиць, 18 рисунків, перелік джерел посилання із 52 найменувань та 3 додатки.

Результати розробок можуть бути застосовані при розробці пропозицій вдосконалення податкової системи України.

Ключові слова: податок на доходи, податок з доходів фізичних осіб, прибутковий податок, фізична особа.

ANOTATION

Nechyporuk V.A. Taxation of personal income: theory and practical application. Manuscript.

Master's qualification work of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2023. 97 c.

The qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices.

Chapter 1 «Theoretical foundations of personal income taxation» reveals the essence and types of personal income taxes, analyses foreign experience in personal income taxation and regulatory and legal support for personal income taxation

Chapter 2 «The Practice of Personal Income Taxation in Ukraine» presents the dynamics of personal income tax revenues to the state and local budgets, describes the types of personal income and their taxation in Ukraine, and analyses the personal income tax reporting.

Chapter 3 «Improving the Taxation of Personal Income» presents ways to improve the object of personal income taxation and the use of econometric analysis methods for forecasting personal income tax revenues to the budget of Ukraine.

The main content of the paper is set out on page 80. The paper contains 28 tables, 18 figures, a list of 52 references and 3 appendices.

The results of the development can be applied in the practical activities of the enterprise.

Keywords: income tax, personal income tax, income tax, individual.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ПДФО	–	Податок з доходів фізичних осіб
ВЗ	–	Військовий збір
ПДВ	–	Податок на додану вартість
ПКУ	–	Податковий кодекс України
НП(С)БО	–	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
ЄСВ		Єдиний соціальний внесок

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	10
1.1. Сутність та види податків з доходів фізичних осіб	10
1.2. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб	15
1.3. Нормативно-правове забезпечення оподаткування доходів фізичних осіб	25
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	35
2.1. Динаміка надходжень податку з доходів фізичних осіб у державний та місцевий бюджети	35
2.2. Види доходів фізичних осіб та їх оподаткування в Україні	43
2.3. Звітність з податку на доходи фізичних осіб	55
Висновки до розділу 2	62
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	64
3.1. Вдосконалення об'єкта оподаткування податком з доходів фізичних осіб	64
3.2. Використання методів економетричного аналізу для прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб в бюджет України	66
Висновки до розділу 3	74
ВИСНОВКИ	76
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	81
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Актуальність теми. Податок з доходів фізичних осіб є найбільш бюджетоутворюючим податком для місцевих громад. Проте, найбільшу частку в його структурі займає оподаткування заробітної плати найманих працівників, при цьому практично відсутнє оподаткування інших доходів фізичних осіб. Зважаючи на практику зарубіжних країн, цей податок в Україні має значний потенціал до зростання за рахунок інших доходів. В Україні не розвинута система контролю, адміністрування ПДФО інших доходів, ніж заробітна плата, що вказує на важливість і актуальність досліджень в цій сфері. При цьому за основу має бути взято дослідження зарубіжних науковців, які успішно апробовані і забезпечують в своїх країнах постійне зростання надходжень до бюджету ПДФО при незмінній ставці.

Вивчення ПДФО здійснювало багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Значення податку з доходів фізичних осіб в умовах бюджетної децентралізації представлено в дослідженнях таких науковців, як Мельник В.М., Борзенкова О.Д., Тулай О. І., Ямелинець А. І., Масленніков Є.І. , Гусєв А.О., Городецька Т.Е., Корнівська В.О., Ємець Ю.В., Засядько К. О., Яременко В.Г., Ткаченко Н.М., Ільєнко Н. О., Мартинюк Г.П., Мартинюк М. А., Волот О. І., Пономаренко В. С., Карпишин Н. І., Ніпіаліді О. Ю., Лободіна З. М., Нечипорук В.М. Серед зарубіжних авторів нами використано праці Санджиб Кумар Дей, Шрадханджалі Панда, Деабрата Шарма, Міхал Крайяк, Мартін Джейкоб, Роберт Воссебюргер, Баранник Л., Добровольська О., Тараненко В., Корягіна Т., Рибальченко Л., Джон Кріді, Айріс Клаус, Норман Геммелл, Мішель Хардінг, Алінагі, Назіла, Джон Кріді, Норман Геммелл та інших. Однак в умовах постійних змін важливо відслідковувати їх вплив на наповнення бюджетів та прогнозувати наступні кроки вдосконалення адміністрування, що і зумовлює актуальність дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до тематики науково-

дослідної роботи Луцького національного технічного університету за темою «Розвиток обліково-аналітичного забезпечення формування та контролю звітних показників суб'єктів господарювання.» (№ д/р: 0123U100955) на 2023-2025 роки.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є дослідження теоретичних аспектів та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб.

Для досягнення поставленої мети було вирішено наступні завдання:

- дослідити сутність та види податків з доходів фізичних осіб;
- проаналізувати зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб;
- вивчити нормативно-правове забезпечення оподаткування доходів фізичних осіб;
- проаналізувати динаміку надходжень податку з доходів фізичних осіб у державний та місцевий бюджети;
- розкрити доходи фізичних осіб та їх оподаткування в Україні;
- дослідити звітність з податку на доходи фізичних осіб;
- запропонувати шляхи вдосконалення об'єкта оподаткування податком з доходів фізичних осіб;
- використати методи економетричного аналізу для прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб в бюджет України.

Об'єктом дослідження є податок з доходів фізичних осіб в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти оподаткування доходів фізичних осіб.

Методи дослідження. В процесі написання роботи використано методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції при розкритті сутності та нормативно-правового забезпечення податку з доходів фізичних осіб. Метод аналізу та графічний метод був використаний при оцінці динаміки та структури ПДФО в бюджеті України. Метод аналогії та економетричного аналізу при розробці пропозицій та прогнозування ПДФО.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти, матеріали Державної служби статистики та досліджуваних підприємств, матеріали науково-практичних конференцій, праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань оподаткування доходів фізичних осіб.

Новизна одержаних результатів полягає у вдосконаленні теоретичних і практичних аспектів оподаткування доходів фізичних осіб. Результатами, що характеризують новизну дослідження й особистий внесок автора, є такі:

Набули подальшого розвитку:

- структура звіту Додатку 4 до Розрахунку «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» в частині уникнення дублювання з іншими додатками звіту;

- напрями вдосконалення адміністрування ПДФО без збільшення об'єкта оподаткування на рівні територіальних громад, що дозволить налагодити контроль над доходами та ефективніше наповнювати місцеві бюджети;

- Використання методів економетричного аналізу для прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб в бюджет України.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані у кваліфікаційній роботі магістра результати можуть бути використані при розробці напрямів вдосконалення адміністрування ПДФО та налагодження контролю за податковими агентами.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі основні розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження пройшли апробацію на: XV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» (м. Луцьк, 4 листопада 2023 р.);

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи магістра висвітлено в 1 опублікованій науковій праці.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок друкованого тексту, в тому числі 28 таблиці і 18 рисунків. Робота містить 3 додатки на 22 сторінках, список використаних джерел включає в себе найменувань на 7 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення дослідження, наведено відомості про впровадження результатів кваліфікаційної роботи магістра.

У розділі 1 «Теоретичні основи оподаткування доходів фізичних осіб» розкрито сутність та види податків з доходів фізичних осіб, проаналізовано зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та нормативно-правове забезпечення оподаткування доходів фізичних осіб

У розділі 2 «Практика оподаткування доходів фізичних осіб в Україні» наведено динаміку надходжень податку з доходів фізичних осіб у державний та місцевий бюджети, розкрито види доходів фізичних осіб та їх оподаткування в Україні, проаналізовано звітність з податку на доходи фізичних осіб.

У розділі 3 «Вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб» наведено шляхи вдосконалення об'єкта оподаткування податком з доходів фізичних осіб, використання методів економетричного аналізу для прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб в бюджет України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1. Сутність та види податків з доходів фізичних осіб

Основною метою оподаткування є передача ресурсів від однієї групи громадян держави до іншої для досягнення певних цілей розвитку. Податки традиційно класифікуються як прямі (податки на доходи фізичних осіб, податки на прибуток підприємств та інші податки на доходи і капітал) або непрямі (ПДВ, податки на споживання та інші). Як правило, перша група дозволяє здійснювати більший перерозподіл, оскільки вони більш прозорі і зрозумілі для суспільства. Ірена Жаровська в своїх дослідженнях відмічає, що «ставки прямих податків, які є більш «видимими» для громадян, є більшими в тих країнах, де цілі податкового перерозподілу є більш вираженими» [1]. Тобто оподаткування фізичних осіб прямими податками за вищими ставками є ознакою держави з вищими соціальними гарантіями.

Отже важливо визначити сутність об'єкта оподаткування для фізичних осіб. Як зазначають в свої дослідженнях Мельник В.М., Борзенкова О.Д., «проблематика доходів і прибутків досліджується економічною й, зокрема, фінансовою наукою досить тривалий час. Доробок дослідників включає різні форми доходів і прибутків. Проте, залишається відкритим питання: для чого знадобилися такі масштабні дослідження? Чи це поклик окремих ентузіастів, чи існує затребуваність із боку суспільства або його політичної організації?» [2].

Перші глибокі дослідження сутності доходів фізичних осіб були проведені ще А.Смітом. В своїй праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» він розглядав «три основних джерела доходів: будь-яка людина, яка отримує свій дохід із джерела, що належить особисто їй, повинна отримувати його або від своєї праці, або від свого капіталу, або від своєї землі»

[3]. Таким чином зроблено класифікацію доходів фізичних осіб на три види: заробітна плата, відсоток та рента. В наукових публікаціях XIX та XX століть в економічній теорії розглядається чимало підходів до поняття доходів.

Як зазначає Баранник Л., Доровольська О та Тараненко В., Коряхіна Т., Рибаченко Л, «в рамках класичної фінансової школи існують дві основні концепції доходу, такі як теорія джерел і теорія чистого приросту вартості майна (теорія надходжень від фактичної власності)» [19].

Теорія джерел була запропонована в XIX столітті Б. Фустінгом. «Автор розглядав дохід як суму грошових і товарних потоків, які регулярно надходять до індивіда з постійних джерел. Згідно з цією концепцією, будь-який одноразовий або тимчасовий дохід (дохід від продажу майна, спадщина, подарунки тощо) не вважається доходом, а отже, не включаються до бази оподаткування» [19]. Такий підхід суттєво зменшує об'єкт оподаткування, так як мало враховує пасивні доходи і не забезпечує соціальну рівність.

Теорія чистого приросту вартості майна, запропонована Шанцем враховує платоспроможність людей. «Вчений стверджував, що показником платоспроможності індивіда може бути лише сукупний дохід з усіх джерел» [19]. Це так звана модель Шанца-Хейга-Саймонса, яка називає доходом фізичної особи суму реального поточного споживання, тобто грошових надходжень, та реального чистого приросту майна.

Однак по суті обидві концепції не розривають об'єкта оподаткування податком з доходів, але показують модель, яким він повинен бути. Слід зазначити, що тривалий час податок з доходів фізичних осіб називався прибутковим податком, нівелюючи поняття прибутку. Адже прибуток це різниця доходів і витрат, а цей податок утримується не з різниці, а з фактичних доходів.

Розглядаючи оподаткування доходів фізичних осіб, необхідно звернути увагу на відмінності у визначенні термінів та підходів, що використовуються. Нами у таблиці 1.1 наведено декілька визначень українських і зарубіжних вчених податку з доходів фізичних осіб.

Таблиця 1.1 – Визначення податків з доходів фізичних осіб у науковій періодиці

№ з/п	Автор	Визначення	Примітка
1	2	3	4
1	Масленніков Є. І.	«Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – це загальнодержавний прямиий податок, що стягується з доходів фізичних осіб (як з резидентів, так і з нерезидентів)» [5].	Не конкретизовано доходи
2	Ткаченко Н. М.	«Дохід фізичних осіб – це сума будь-яких коштів, вартість матеріального і нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, у тому числі цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь, чи набутих незаконним шляхом у випадках, якщо кошти або майно (немайнові активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, незданий державі згідно із законом, у сумах, підтверджених обвинувальним вироком суду, незалежно від призначеної ним міри покарання, протягом відповідного звітного податкового періоду з різних джерел як на території України, так і за її межами» [9].	Наведено перелік доходів фізичних осіб
3	Ткаченко Н. М.	«Податок на доходи – це основний вид прямих податків, який стягується з доходів фізичних і юридичних осіб (із заробітної плати, іншого доходу) та є одним із джерел доходів державного бюджету» [9].	
4	Карпишин Н. І.	«ПДФО – це податок, пов’язаний з доходами громадян, одержаними як у вигляді заробітної плати, так і інших доходів – спадщини, доходу від продажу нерухомого та рухомого майна, подарунків тощо» [11].	Наведено перелік доходів
5	Martin Jacob	«Податок на доходи фізичних осіб стягується із заробітної плати, інвестицій або інших форм доходу, отриманого особою або домогосподарством» [16].	
6	Sanjeeb Kumar Dey	«Податок з доходів можна уявити як внесок громадян у обраний уряд для його безперебійного функціонування» [17].	Ціль податку

Джерело: складено за [5; 9; 11; 17].

Найширше визначення доходів в сучасному розумінні подано в дослідженні Ткаченко Н. М. «Дохід фізичних осіб – це сума будь-яких коштів, вартість матеріального і нематеріального майна, інших активів, що мають

вартість, у тому числі цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь, чи набутих незаконним шляхом у випадках, якщо кошти або майно (немайнові активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, незданий державі згідно із законом, у сумах, підтверджених обвинувальним вироком суду, незалежно від призначеної ним міри покарання, протягом відповідного звітнього податкового періоду з різних джерел як на території України, так і за її межами» [9]. Відповідно податок передбачає оподаткування цих доходів. Тому для розуміння сутності податку з доходів важливо визначитись саме з поняттям доходів, які в оподаткуванні мають назву «об'єкт оподаткування».

Дослідження наукової літератури [10-18] показало, що податок з доходів фізичних осіб можна класифікувати за об'єктами оподаткування та ставками податків.

Дослідження сучасних об'єктів оподаткування буде проведено нами в питанні 1.2 роботи. Порівняння теоретичних підходів до структури доходів фізичної особи наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Структура доходів фізичних осіб, які є об'єктом оподаткування

№ з/п	Вид доходу	А.Сміт	Н.Ткаченко	Н.Карпишин	Martin Jacob	модель Шанца-Хейга-Саймонса
1	2	3	4	5	6	7
1	Заробітна плата	+		+	+	
2	Дохід від капіталу	+			+	
3	Дохід від землі	+				
4	Отримані кошти		+			+
5	Вартість отриманого матеріального і нематеріального майна, у тому числі цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь		+			

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7
6	Спадщина, дохід від продажу нерухомого та рухомого майна, подарунків			+		
7	Приріст майна				+	+

Джерело: складено автором

З теоретичної точки зору об'єктом оподаткування є доходи від заробітної плати, відсотків від вкладень капіталу, використання землі, отриманих коштів та подарунків від інших сфер діяльності. Тобто податок на доходи фізичних осіб стягується із заробітної плати, інвестицій або інших форм доходу, отриманого особою. Об'єктом є також приріст майна у вигляді успадкованого або подарованого.

Податок на доходи фізичних осіб може мати пропорційну, регресивну або прогресивну ставку. Прогресивна ставка податку на доходи фізичних осіб характерна для більшості податкових систем країн світу. Принцип прогресії полягає в тому, що податкова ставка зростає разом з зростанням доходів платника податків. Якщо податкова ставка знижується з ростом доходів - це ставка регресивна. Якщо сума податку змінюється пропорційно росту доходів, то ставка податку пропорційна.

З визначенням ставки податку з доходів пов'язано використання теорії оптимального оподаткування доходів. Слід згадати метод економіста Лаффера, який довів постійну залежність між податковими надходженнями та податковими ставками. Використовуючи графічний метод вчений показав існування оптимального рівня оподаткування, за якого податкові надходження досягають свого максимуму. Прогресивне оподаткування доходів відповідає принципам соціальної справедливості, але в той же час високі податкові ставки можуть зменшити пропозицію праці, а отже, і загальний обсяг виробництва. Таким чином, справедливість та ефективність часто протиставляються.

У реальному житті системи оподаткування доходів відрізняються від моделей, які пропонуються в науковій літературі. Важливий вплив на оподаткування доходів фізичних осіб здійснює інституційне та політичне середовище.

Таким чином з теоретичної точки зору оподаткуванню підлягають грошові надходження фізичних осіб та приріст майна з метою забезпечення соціальної справедливості та економічної ефективності. Наявні розбіжності в ставках податку показують, що не існує єдиного правильного підходу до оподаткування, визначення ставок, так як суттєвий вплив здійснює інституційне і політичне середовище в країні.

1.2. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб

В практиці оподаткування при реформуванні вітчизняної системи оподаткування вадливо враховувати зарубіжний досвід в історичному контексті. Безліч моделей і концепцій вже апробовано і їх можна адаптувати до вітчизняної практики.

Ірена Шаровська зазначає: «Хоча політики не можуть безпосередньо регулювати податкове навантаження на дохід, вони можуть реформувати законодавчо закріплені елементи податкової системи, які в кінцевому підсумку визначають середній рівень податкового навантаження системи, які в кінцевому підсумку визначають середні та граничні ставки податку» [1].

Оподаткування фізичних осіб в різних країнах пов'язано з прибутковим податком або податком з доходів фізичних осіб. В теорії він стягується з чистого доходу і приросту капіталу фізичних осіб. Для оцінки цього податку в рамках вивчення ефективності системи оподаткування використовуються показники у відсотках від ВВП, і від загального оподаткування.

Податки на доходи фізичних осіб є важливим джерелом державних доходів більшості розвинених країн. Надходження від податку на доходи

фізичних осіб в середньому становлять 21 % у країнах ЄС. Порівняно із середнім показником ЄС, «Сполучені Штати значно більше покладаються на податки на доходи фізичних осіб, ніж інші розвинені країни. У той час як країни Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у середньому отримали 23,9 % загальних податкових надходжень від податку на доходи фізичних осіб, у США податки на доходи фізичних осіб (федеральні, штатні та місцеві) були основним джерелом податкових надходжень на рівні 40,72 відсотка» [21].

«Кожна країна має власний механізм оподаткування доходів населення, однак теоретичний базис залишається спільним. Інтенсивний шлях еволюції ПДФО в Україні характеризувався своїми особливостями та супроводжувався частими змінами правової бази. ПДФО в Україні є одним із бюджетоформуючих податків, що забезпечує взаємозв'язок між особами, які є платниками цього податку, з державою (в особі органів Державної фіскальної служби України) та органами місцевого самоврядування. Платники ПДФО впливають на формування доходів бюджету, що дає їм підстави контролювати використання бюджетних коштів» [4].

В таблиці 1.3 наведено частку надходжень в державний бюджет від оподаткування фізичних осіб доходів у вигляді заробітної плати.

Таблиця 1.3 - Частка надходжень в державний бюджет від оподаткування доходів фізичних осіб у вигляді заробітної плати в країнах ОЕСР

Країна	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Австралія	1,304	1,354	1,395	1,389	1,403	1,409	1,353	1,385	1,383	1,297	1,275	
Австрія	2,825	2,823	2,873	2,930	2,935	2,916	2,908	2,774	2,702	2,711	2,754	2,801
Бельгія	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,001	0,001
Канада	0,646	0,652	0,651	0,656	0,648	0,666	0,675	0,668	0,666	0,753	0,787	0,754
Колумбія	0,739	0,724	0,716	0,494	0,344	0,348	0,347	0,348	0,350	0,340	0,368	0,334
Коста-Ріка	1,316	1,337	1,364	1,385	1,389	1,404	1,414	1,372	1,384	1,381	1,479	1,418
Данія	0,230	0,251	0,293	0,318	0,320	0,289	0,280	0,251	0,280	0,283	0,181	0,264

Продовження таблиці 1.3

Країна	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Франція	1,342	1,344	1,414	1,578	1,593	1,564	1,549	1,548	1,510	1,779	1,871	1,837
Угорщина	0,413	0,450	0,539	0,680	0,674	0,691	0,747	0,866	0,945	1,041	1,038	0,983
Ісландія	0,168	0,164	0,293	0,332	0,335	0,287	0,294	0,301	0,300	0,300	0,314	0,282
Ірландія	0,185	0,185	0,168	0,175	0,173	0,136	0,144	0,145	0,173	0,217	0,192	0,187
Ізраїль	1.153	1.146	1,178	1,189	1,178	1,168	1.137	1,178	1,170	1.127	1.138	0,942
Корея	0,054	0,058	0,060	0,065	0,067	0,068	0,074	0,075	0,079	0,083	0,083	0,085
Латвія	0,016	0,015	0,013	0,013	0,013	0,012	0,012	0,011	0,011	0,011	0,011	0,008
Мексика	0,276	0,286	0,304	0,326	0,370	0,378	0,381	0,383	0,397	0,414	0,451	0,267
Норвегія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,057	0,056	0,056	0,061	0,054
Польща	0,257	0,267	0,264	0,243	0,236	0,224	0,224	0,225	0,222	0,259	0,328	0,554
Словенія	0,077	0,079	0,071	0,064	0,054	0,051	0,049	0,050	0,047	0,048	0,046	0,046
Швеція	3,009	4.167	4,283	4,504	4,443	4,556	4,608	5,042	5,075	5,324	5,079	5.183
Об'єднане Королівство	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,088	0,120	0,123	0,134	0,136
Сполучені Штати	0,015	0,011	0,010	0,009	0,009	0,010	0,010	0,010	0,010	0,011	0,016	0,015

Джерело: OECD (2023), *Tax on personal income (indicator)* (Accessed on 25 October 2023) [23]

«Аналізуючи дані рисунку зазначимо, що у країнах-членах ОЕСР різний рівень податкового навантаження на заробітну плату осіб, які працюють. Держави, що гарантують громадянам високий рівень соціальної безпеки, встановлюють значно вищі ставки податку на доходи фізичних осіб, за рахунок чого і забезпечуються високі соціальні стандарти. Найбільше навантаження на заробітну плату осіб, які працюють, спостерігається у таких державах, як: Данія (36,2%), Ісландія (28,9%), Бельгія (26,8%), Австралія (24,3%), Італія (21,6%). Низький рівень податкового навантаження на заробітну плату в Кореї (5,7%), Польщі (7,2%), Японії (7,8%). Разом із цим, Чилі – єдина країна серед держав ОЕСР, у якій податок на доходи фізичних осіб працівники не сплачують» [15].

«Частка податку від заробітної плати в структурі податкових надходжень країн значно відрізняється від 0,001% в Бельгії, до 5,183% в Швеції. Тобто в загальному вона дуже несуттєва, хоча в більшості наукових

публікацій наголошується на важливості цього податку» [24]. З даних таблиці видно, що в сукупному оподаткуванні зарплата відіграє відносно невелику частку в доходах.

Різко відрізняється частка податку в Швеції, яка з відносно високого показника у 3% виросла до 5,183%, в той час як у США такий показник становить тільки 0,015%, що більш ніж в 300 разів більше і свідчить про те, що в США переважають інші доходи, ніж заробітна плата, на відміну від Швеції. Тому нами проаналізовано також частку податкових надходжень від податку на всі доходи фізичних осіб в таблиці 1.4 та Додатку Б.

Таблиця 1.4 - Частка надходжень в державний бюджет від оподаткування всіх доходів фізичних осіб в країнах ОЕСР

Країна	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Hungary	18.77	17.43	13.56	14.14	13.75	13.60	13.50	13.21	14.06	14.66	14.20	14.60
Iceland	37,80	36.43	37,64	37.43	38.25	34,95	36,70	26.71	38.17	39,78	40,99	43.09
Ireland	31,99	31.61	32,82	34.16	33.08	32,83	32.38	32.28	31.90	31.41	31,65	32,93
Israel	19.47	17,88	17.86	17.78	17.53	18.27	19.36	19.72	20.57	20.43	20.79	21.85
Italy	26.54	26,86	26.34	26.48	26.31	25.84	25.96	25.65	25.82	25,69	25.85	26.77
Japan	19.97	18.62	18.39	18.59	19.23	18.90	18.86	18.59	18.82	19.08	18.79	18.72
Korea	14.11	14.22	14.69	14,99	15.35	16.27	17.18	17.58	17.86	18.41	17.50	18.81
Latvia	18.94	21.62	19.74	19.71	19.71	19.90	19.73	20.36	21.18	19.24	20.86	19.32
Lithuania	13.50	12,67	12.84	12,89	13.26	13.19	13.32	13.42	13.59	14.05	23.86	23.05
Luxembourg	20.59	20.88	22.15	21.83	22.86	23.16	25.05	25.01	23.72	23.65	23.97	25.49
Mexico	18.48	18.27	18.82	19.88	19.66	21.48	20.63	20.39	21.38	21.18	20.76	21.03
Netherlands	22.08	21.50	20.77	19.44	18.80	18.72	20.52	18.49	21.55	20.53	21.60	22.95
Norway	24.15	23.68	23.18	23.47	24,89	25.44	28.04	27.63	26.53	25.35	25.90	29.41
OECD - Average	22,67	22.01	22.12	22.45	22.63	22.79	23.10	22.55	22.95	23.06	23.49	24.07
Poland	14.44	13.88	13.62	13.91	14.05	14.34	14.38	14.48	14.60	15.11	15.15	14.79
Spain	22.27	22.09	23.02	23.06	22.86	22.73	21.63	21.50	21.81	22.15	22,69	23.73
Sweden	29.03	28.12	27.81	28.35	28.70	28.92	29.38	30.06	30.22	29.50	28,67	28.79
Switzerland	31.90	31.75	31.10	31.43	30,97	30,87	30,99	30.96	30.23	30.70	30,66	32.09
Türkiye	16.38	14.03	13.51	14.43	13.90	14.71	14.62	14.64	14.53	15.42	16.31	13.19
United Kingdom	30.30	28.53	28.01	27.40	27.46	27.13	27.62	27.13	27.29	27.35	27.59	28.56
United States	34.31	34,78	38,85	38,49	38,77	39.04	40.41	40.27	39.02	40.34	40,72	40,58

Джерело: OECD (2023), *Tax on personal income (indicator)* (Accessed on 25 October 2023) [23]

Аналізуючи таблицю 1.4. та порівнюючи її з даними таблиці 1.3 чітко видно, що частка в бюджеті від оподаткування фізичних осіб в країнах ЄС та США дуже суттєва і протягом 2010-2021 років зростає вдвічі – від 20 до 40%, 54% в Німеччині. Середня частка в податкових надходженнях з 2010 року зросла з 22,67% до 24,07%. Знову ж таки, якщо порівняти Швецію і США, то видно, що тільки 28% бюджету становить податок з доходів, а в США цей же показник більше 40%. Графічно порівняння податкових надходжень від оподаткування заробітної плати та всіх доходів фізичних осіб наведено на рис. 1.1.

Податок з доходів у вигляді заробітної плати

Податок з усіх доходів фізичних осіб

Рис.1.1 - Частка надходжень в державний бюджет від оподаткування фізичних осіб доходів у вигляді заробітної плати та всіх доходів в країнах ОЕСР

Джерело: OECD (2023), Tax on personal income (indicator) (Accessed on 25 October 2023) [23]

Зважаючи на те, що цей податок є важливим для бюджету України, нами детально проаналізовано оподаткування доходів фізичних осіб саме ЄС та США, рівень життя населення в яких і розвиток економіки є орієнтиром для України.

У США використовується прогресивний податок з доходів фізичних осіб, ставка якого зростає разом із доходом. Податок було впроваджено в 1913 році і він є найбільшим джерелом податкових надходжень у США. Тому

важливий досвід США не просто в розбудові податкової системи, а в організації контролю за дотриманням законодавства.

У Сполучених Штатах податки на доходи фізичних осіб стягуються на федеральному рівні, а також у більшості штатів. Це відповідає децентралізації в Україні, так як передбачено частину податку сплачувати в державний бюджет, а частину у місцевий.

Податок з доходів фізичних осіб у США є прогресивним, що означає, що податкові ставки зростають зі збільшенням доходу платника податків. США стягує податок на прибуток за ставками від 10 до 37 відсотків, які відповідають конкретним пороговим значенням доходу. Діапазони доходів, для яких застосовуються ці ставки, називаються категоріями. Усі доходи, які підпадають під кожну категорію, оподатковуються за відповідною ставкою, яка узагальнена в таблиці 1.5. В Україні ж використовується єдина ставка 18%. Дещо зменшені ставки на доходи від продажу рухомого і нерухомого майна.

Таблиця 1.5 – Ставки податку з доходів фізичних осіб США
у 2023 році

Ставка податку	Для одиночних декларацій	Для одружених осіб, які подають спільну декларацію	Для голів домогосподарств
10%	Від 0 до 11 000 доларів	Від 0 до 22 000 доларів США	Від 0 до 15 700 доларів США
12%	Від 11 000 до 44 725 доларів США	Від 22 000 до 89 450 доларів США	Від 15 700 до 59 850 доларів США
22%	Від 44 725 до 95 375 доларів США	Від 89 450 до 190 750 доларів США	Від 59 850 до 95 350 доларів США
24%	Від 95 375 до 182 100 доларів США	Від 190 750 до 364 200 доларів США	Від 95 350 до 182 100 доларів США
32%	Від 182 100 до 231 250 доларів США	Від 364 200 до 462 500 доларів США	Від 182 100 до 231 250 доларів США
35%	\$231 250 до \$578 125	Від 462 500 до 693 750 доларів США	\$231 250 до \$578 100
37%	\$578 125 або більше	\$693 750 або більше	578 100 доларів або більше

Джерело: за даними [21]

Оподаткування доходу в США виглядає наступним чином: кожен долар доходу, що перевищує кожен поріг, оподатковується за вищою ставкою. Тобто

сума доходу ділиться на частини і до кожної з них застосовується своя ставка. Така практика була і в Україні на початку незалежності. Але складність адміністрування і дроблення доходів показало, що дана система на початках незалежності була неефективною.

Крім високих податкових ставок є чимало пільг з податку, наприклад: відрахування на пенсійне забезпечення, інвестування доходу, кредит на дітей та ін., більшість платників податків не сплачують федеральний податок з усіх своїх доходів. Податкові кодекси багатьох штатів також пропонують подібні кредити та відрахування. Суми знижок з податку на доходи фізичних осіб наведено на рис.

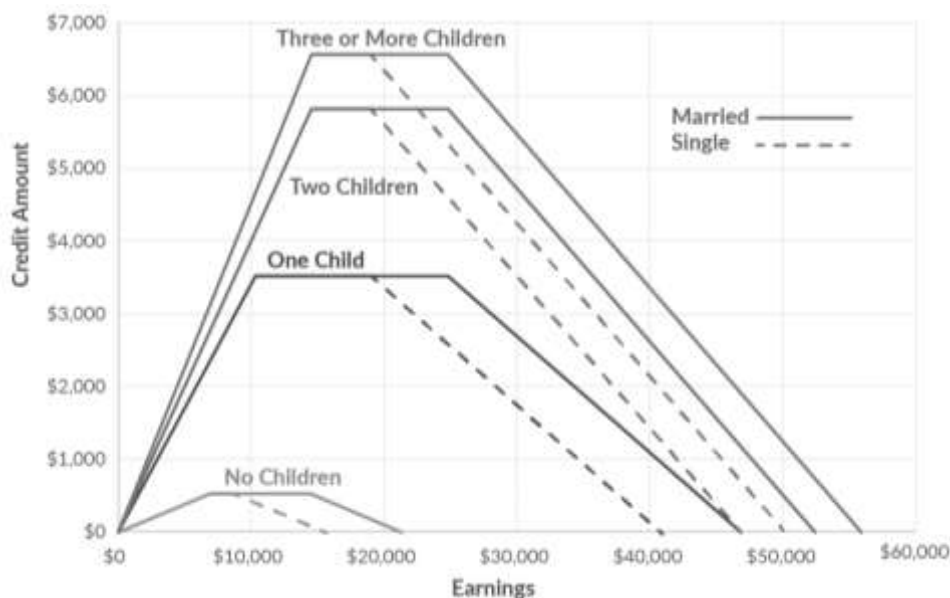

Рис.1.2 - Податкові знижки з податку на доходи фізичних осіб в США

Джерело: за даними [21]

Система оподаткування доходів побудована таким чином, що особи з вищим доходом сплачують більшу частку податку на прибуток, ніж особи з нижчим доходом. Таким чином «1 відсоток найвищих платників податків сплатив 40,1 відсотка всіх федеральних податків з доходів, тоді як 50 відсотків найнижчих платників податків сплатили приблизно 3 відсотки» [21]. Протягом досліджуваного періоду мінімальний відсоток неплатників податку становив 16 відсотків у 1969 році, а максимальний – 41,7 відсотка у 2009 році.

Станом на 2021 рік 42 штати США також стягують податки на доходи фізичних осіб. Сорок один оподатковує дохід із заробітної плати, а один штат - Нью-Гемпшир - оподатковує виключно доходи від дивідендів і відсотків. Вісім штатів взагалі не стягують податок з доходів фізичних осіб. З тих штатів, де оподатковується заробітна плата, дев'ять мають єдину ставку податку, яку часто називають «фіксованим податком», де одна ставка застосовується до всього оподаткованого доходу. Навпаки, 32 штати та округ Колумбія стягують прогресивний податок на прибуток за диференційованою ставкою, причому кількість категорій сильно варіюється залежно від штату. На Гаваях 12 ставок, найбільше в країні.

На рис.1.3 наведено середню ставку податку з доходів фізичних країн у ОЕСР.

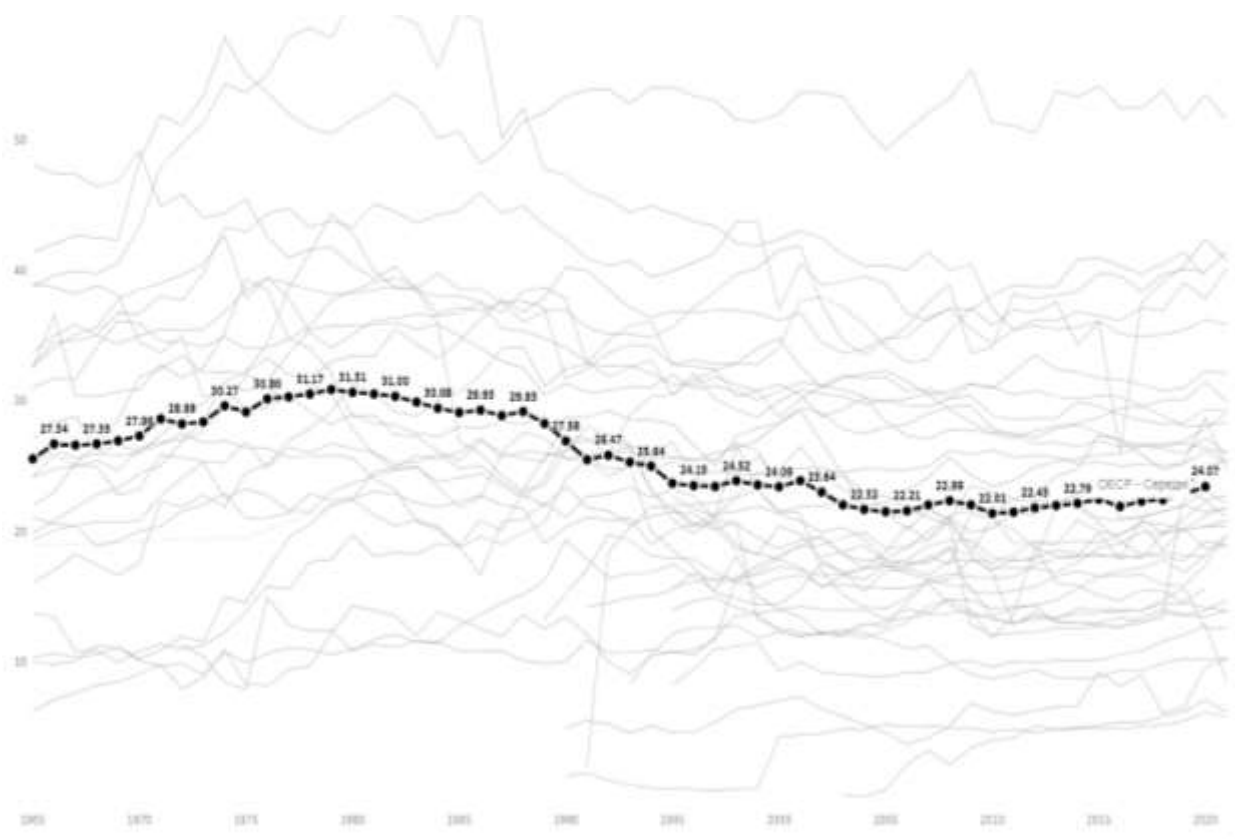

Рис.1.3 – Середня ставка податку з доходів фізичних осіб в країнах ОЕСР

Джерело: OECD (2023), *Tax on personal income (indicator)* [21]

В різні історичні періоди вона коливалась з 22% до 32% (середня), але 18% не становила ніколи. Найнижчий показник у 2010 році, це ніяким чином не вплинуло на наповнення бюджетів цих країн. Можна стверджувати, що відбулось покращення ефективності оподаткування, тому що при зниженні ставок частка доходів в бюджеті зросла, як показують дані таблиці 1.3 і 1.4.

Слід підкреслити також, що частка ПДФО із заробітної плати в загальній сумі цього податку є незначною. В таблиці 1.6 наведено частку ПДФО в загальній сумі ПДФО країн ОЕСР в 2021 році

Таблиця 1.6 - Частка ПДФО із зарплати в загальній сумі ПДФО країн ОЕСР в 2021 році

Країна	Частка ПДФО із зарплати в доходах бюджету, %	Частка ПДФО в доходах бюджету, %	Частка ПДФО із заробітної плати в сумі ПДФО, %
Австрія	2,801	22,13	12,66
Канада	0,754	36,89	2,04
Колумбія	0,334	7,71	4,33
Коста-Ріка	1,418	6,75	21,01
Данія	0,264	54,18	0,49
Франція	1,837	21,03	8,74
Угорщина	0,983	14,06	6,99
Ісландія	0,282	43,09	0,65
Ірландія	0,187	32,93	0,57
Ізраїль	0,942	21,85	4,31
Корея	0,085	18,81	0,45
Латвія	0,008	19,32	0,04
Мексика	0,267	21,03	1,27
Норвегія	0,054	29,41	0,18
Польща	0,554	14,79	3,75
Словенія	0,046	14,12	0,33
Швеція	5,183	28,79	18,00
Об'єднане Королівство	0,136	28,56	0,48
Сполучені Штати	0,015	40,58	0,04

Джерело: OECD (2023), Tax on personal income (indicator) [21]

Тільки в Швеції і Коста Ріка можна говорити, що оподаткування зарплати наповнює державний бюджет. В США, незважаючи на те, що ПДФО є визначальним у бюджеті, на заробітну плату припадає лише 0,04% [31-35].

«Прогресивна система оподаткування до ходів громадян характерна для країн із високим рівнем добробуту (Швеція, Данія, Німеччина, Франція, Бельгія, Нідерланди). Ці країни здійснюють перерозподіл ресурсів з метою забезпечення високих соціальних стандартів. Тобто прогресивне оподаткування сприяє формуванню ефективної системи надання суспільних благ. Наприклад, в Бельгії функціонує прогресивна система оподаткування із доволі високими ставками – 25%, 40%, 45%, 50%. У Нідерландах подібна система працює із високою граничною ставкою, проте зі значно нижчими базовими ставками: 9%, 10,45%, 38,1%, 51,75%. Доходи громадян у розмірі до 34300 євро у Нідерландах оподатковуються відносно невисокими ставками (9%; 10,45%)» [16].

Ефективне адміністрування податку з доходів фізичних осіб разом з продуманою шкалою оподаткування призвело до того, що він є бюджетоутворюючим і визначальним про реалізації фіскальної і соціальної функції податків.

Як показують результати дослідження Масленнікова Є.І., система оподаткування фізичних осіб у країнах ЄС, має такі їх особливості: « ставки ПДФО мають переважно прогресивний характер (у більшості країн ЄС ставка цього податку збільшується зі зростанням податкової бази, а саме доходу громадян, що впроваджується задля зниження загального рівня соціально-економічного розшарування населення); наявність нульових податкових ставок на певну частину доходу у деяких країнах (фактично є неоподатковуваним мінімумом доходів громадян); переважно високий податковий тягар для фізичних осіб, насамперед для громадян із високим рівнем доходу» [5].

Оподаткування доходів фізичних осіб є найефективнішим, оскільки в теорії оподаткування дохід вважається найбільш задовільним показником платоспроможності і є найважливішим з усіх прямих податків. Крім того цей податок може відігравати важливу роль у реалізації різноманітних соціально-економічних цілей, визначених економічною політикою країни. Як вказується

в дослідженнях [20-24], податок з доходів є еластичним до зростання ВВП і, отже, є перспективним джерелом надходжень до державного бюджету. Коли податкові надходження зростатимуть автоматично, податкове законодавство не потрібно буде змінювати з року в рік, а для людей буде менше невизначеності при прийнятті інвестиційних рішень. Більше стабільність податкової системи створить більш визначений бізнес-клімат [36-40].

Для України потребує дослідження об'єкти оподаткування податком у США та країнах ЄС, що дозволяє наповнювати бюджет за рахунок податку відмінного від податку з заробітної плати, а також ставка 18%, яка є найнижчою в Європі.

1.3. Нормативно-правове забезпечення оподаткування доходів фізичних осіб

Нормативно-правове забезпечення оподаткування доходів фізичних осіб пройшло тривалий період становлення та змін, основною метою яких було покращення фіскальної ефективності. З самих початків незалежності у 1991 році було прийнято Закон України № 1306- XII від 05.07.1991 р. «Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства» [25].

Законом визначались групи доходів і для кожної з них встановлювалась своя шкала оподаткування.

Виділялись наступні види доходів:

- 1) оподаткування сум заробітків, одержуваних громадянами за виконання ними трудових обов'язків, і прирівняних до них доходів;
- 2) оподаткування доходів, одержуваних від виконання разових робіт та інших виплат не за місцем основної роботи;

3) оподаткування сум авторських винагород за створення, видання, виконання чи інше використання творів науки, літератури і мистецтва, а також винагород авторів відкриттів, винаходів та промислових зразків;

4) оподаткування доходів від підприємницької діяльності та інших доходів громадян;

5) особливості оподаткування доходів іноземних громадян та осіб без громадянства;

б) оподаткування доходів з джерел в Україні, одержуваних особами, що не мають постійного місця проживання в Україні

Наприклад, шкала для оподаткування заробітної плати мала вигляд, як в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 - Оподаткування сум заробітків, одержуваних громадянами за виконання ними трудових обов'язків, і прирівняних до них доходів в Україні у 1991-1993 роках

№ з/п	Розмір місячного доходу	Сума податку
1	Від 186 до 1500	12% із суми, що перевищує
2	Від 1501 до 2000	157 крб. 80 коп. + 15% із суми, що перевищує 1500 крб
3	Від 2001 до 3000	232 крб. 80 коп. + 20% із суми, що перевищує 2000 крб
4	Від 3001 і вище	432 крб. 80 коп. + 30% із суми, що перевищує 3000 крб

Джерело: складено за [25]

Умовно можна побачити, що ставка податку становила від 12 до 30% в залежності від розміру заробітної плати. Оподаткування доходів, одержуваних від виконання разових робіт та інших виплат не за місцем основної роботи наведено у таблиці 1.8.

Таблиця 1.8 - Оподаткування доходів, одержуваних від виконання разових робіт та інших виплат не за місцем основної роботи в Україні у 1991-1993 роках

№ з/п	Розмір місячного доходу	Сума податку
1	до 10 крб	2 % із суми доходу
2	від 11 до 30 крб	0 крб. 20 коп. + 3% із суми що перевищує 10 крб.
3	від 31 до 50 крб	0 крб. 80 коп. + 5% із суми що перевищує 30 крб.
4	від 51 до 100 крб	1 крб. 80 коп. + 6% із суми що перевищує 50 крб
5	від 101 до 300 крб	4 крб. 80 коп. + 9% із суми що перевищує 100 крб
6	від 301 до 500 крб	22 крб. 80 коп. + 10% із суми, що перевищує 300 крб.
7	від 501 до 1000 крб	42 крб. 80 коп. + 11% із суми, що перевищує 500 крб.
8	від 1001 до 1500 крб	97 крб. 80 коп. + 12% із суми, що перевищує 1000 крб.
9	від 1501 крб. і вище	за ставками, вказаними у статті 8 цього Закону

Джерело: складено за [25]

Інші доходи оподатковувались за нижчими ставками від 0 2% до 30%. Диференційований підхід був впроваджений і щодо підприємницьких доходів. Розрахунковим періодом був рік і об'єктом оподаткування для підприємницьких доходів був прибуток, тобто різниця між доходами і витратами. Оподаткування доходів від підприємницької діяльності та інших доходів громадян наведено в таблиці 1.9.

Таблиця 1.9 - Оподаткування доходів від підприємницької діяльності та інших доходів громадян в Україні у 1991-1993 роках

№ з/п	Розмір річного доходу	Сума податку
1	до 12000 крб	«у розмірі, що дорівнює сумі податку, сплачуваного за відповідну кількість місяців робітниками і службовцями за ставками статті 8 цього Закону у разі відсутності місця основної роботи або за ставками статті 14 цього Закону в разі, якщо є місце основної роботи» [25]
2	від 12001 до 18000 крб.	1173 крб. 60 коп. + 12% із суми, що перевищує 12000 крб.
3	від 18001 до 24000 крб	1893 крб. 60 коп. + 15% із суми, що перевищує 18000 крб.
4	від 24001 до 36000 крб	2793 крб. 60 коп. + 20% із суми, що перевищує 24000 крб.
5	від 36001 крб. і вище	5193 крб. 60 коп. + 30% із суми, що перевищує 36000 крб.

Джерело: складено за [25]

Підприємницькі доходи оподатковувались за ставкою від 12% до 30%. По суті ставки були однакові, тільки шкали принципово відрізнялись. Зрозуміло, що такі складні підходи до оподаткування в умовах відсутності автоматизації тільки ускладнювали адміністрування податку. Але вони дуже подібні до тих що і досі використовуються в США і в Європі, що вказує на те, що в цей період часу законодавство намагалось використовувати найкращий світовий досвід.

Закон не втратив чинності і досі в частині визначення переліку доходів іноземних громадян, що підлягають оподаткуванню. В момент запровадження прибуткового податку, який є аналогом сучасного податку з доходів фізичних осіб, це був дуже прогресивний закон. Подібна шкала і сьогодні продовжує використовуватись у США, видозмінюючись лише щодо шкали і об'єктів оподаткування. В той час як в Україні з 1991 по 2011 податок кардинально змінювався чотири рази (таблиця 1.6), в США він залишався відносно стабільним, що позитивно впливало на інвестиційний клімат.

Закон України № 1306- XII від 05.07.1991 р. «Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства» у 1993 році був замінений на Декрет Кабінету Міністрів України № 13-92 від 26.12.1992 р. «Про прибутковий податок з громадян» [26]. Декрет запровадив спрощений підхід до оподаткування, так як на заміну декільком шкалам для різних доходів стала використовуватись одна.

Вводились нові групи доходів:

- 1) доходів, одержувані громадянами за місцем основної роботи (служби, навчання), і прирівняних до них доходів;
- 2) доходи, одержувані громадянами не за місцем основної роботи (служби, навчання);
- 3) доходи від заняття підприємницької діяльності та інших доходів;
- 4) доходи, що підлягають виплаті з джерел в Україні громадянам, які не мають постійного місця проживання в Україні;
- 5) доходи іноземних громадян та осіб без громадянства.

Шкала оподаткування доходу фізичних осіб в Україні з 1993 по 2004 рік наведено в табл. 1.10.

Таблиця 1.10 - Шкала оподаткування доходу фізичних осіб в Україні з 1993 по 2004 рік

№ з/п	Розмір місячного сукупного оподаткованого доходу (у мінімальних місячних заробітних платах)	Ставки та розміри податку
1	1 мінімальна заробітна плата включно	не оподатковується
2	від 1 мінімальної заробітної плати+ 1 крб. до 10 мінімальних заробітних плат включно	10 процентів суми, що перевищує мінімальну заробітну плату
3	від 10 мінімальних заробітних плат + 1 крб. до 20 мінімальних заробітних плат включно	податок з 10 мінімальних заробітних плат + 20 процентів суми, що перевищує 10 мінімальних заробітних плат [26]
4	від 20 мінімальних заробітних плат+ 1 крб. до 30 мінімальних заробітних плат включно	податок з заробітних плат + 35 процентів суми, що перевищує 20 мінімальних заробітних плат
5	понад 30 мінімальних заробітних плат	податок з 30 мінімальних заробітних плат + 50 процентів суми, що перевищує 30 мінімальних заробітних плат

Джерело: складено за [26]

Спрощення в оподаткуванні було очевидним, але ставка залишалась на тому ж рівні і встановлювалась з 10 до 30 відсотків. Наступний етап становлення ПДФО відбувся у 2004 році. «22 травня 2003 р. прийнято Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб » за № 889-IV, який введено в дію 1 січня 2004 р. і відповідно втратив чинність Декрет Кабінету Міністрів України № 13-92 від 26 грудня 1992 р. «Про прибутковий податок з громадян», крім розділу IV у частині оподаткування доходів фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю, який застосовувався з урахуванням положень п.9.12 ст.9 Закону України №889-IV від 22.05.2003 р. та діяв до набрання чинності спеціальним законом з питань оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності» [9].

Законом [27] було впроваджено єдину основну ставку 15%, а також деякі знижені ставки, наприклад на відсотки, дивіденди і т.д. Це був принципово

інший підхід, простіший в адмініструванні, такий, що не відповідає європейському досвіду. Змінився і перелік доходів, які оподатковуються, а саме:

«1) проценти за борговими вимогами чи зобов'язаннями, випущеними (емітованими) резидентом;

2) дивіденди, нарахованих резидентом - емітентом корпоративних прав;

3) доходи у вигляді інвестиційного прибутку від здійснення операцій з цінними паперами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах;

4) доходи у вигляді роялті, іншої плати за використання прав інтелектуальної (у тому числі промислової) власності, отриманих від резидента;

5) доходи у вигляді заробітної плати;

6) доходи від надання в оренду (лізинг);

7) доходи від продажу нерухомого майна, розташованого на території України;

8) доходи від продажу рухомого майна;

9) доходи від здійснення підприємницької діяльності, а також незалежної професійної діяльності на території України;

10) доходи, що виплачуються (надаються) резидентами у вигляді виграшів і призів, у тому числі у лотерею (крім державної); благодійної допомоги, подарунків;

11) доходи у вигляді активів, що передаються у спадщину;

12) інші доходи як виплати чи винагороди за цивільно-правовими договорами, одержуваних резидентом або нерезидентом, якщо джерело виплати (нарахування) таких доходів знаходиться на території України, незалежно від резидентського статусу особи, що їх виплачує (нараховує)» [27].

Еволюція податку на доходи фізичних осіб в Україні наведена в таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Зміна нормативно-правового забезпечення з податку на доходи фізичних осіб в Україні

Період, роки	Ставки податку, %	Спосіб оподаткування	Нормативно-правове забезпечення	Характеристика етапу
1991-1993	13 15 20 30 40 50	Існувало декілька шкал в залежності від виду доходу	Закон України № 1306- XII від 05.07.1991 р. «Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства»	«Прибутковий податок з громадян складався з двох частин: основної та додаткової. Платники податку були поділені на окремі категорії та групи, відповідно до яких диференціювалися ставки. У зв'язку із встановленням неоподаткованого мінімуму значна кількість осіб звільнялися від оподаткування» [4].
1993-2003	10 20 30 40 50	Єдина шкала	Декрет Кабінету Міністрів України № 13-92 від 26.12.1992 р. «Про прибутковий	«Оподаткування здійснюється відповідно до категорії та групи платника, а також залежить від виду отриманого доходу» [4].
2004-2010	0 1 5 13 (15) 30 50	Єдина основна ставка	Закон України № 889-М від 22.05.2003 «Про податок з доходів фізичних осіб»	«Відбулося суттєве зниження податкових ставок, розширено базу оподаткування, а також впроваджено податкові соціальні пільги та податковий кредит» [4].
2011-2015	0 1 5 10 15 17 (20) 30	Єдина основна ставка	Податковий кодекс України № 2755-УІ від 02.12.2010 р.	«Податок з доходів фізичних осіб перетворено на податок на доходи фізичних осіб, а податковий кредит - на податкову знижку» [4].
З 2016 р. дотепер	0 5 9 18	Єдина основна ставка	Закон України № 909- VIII від 24.12.2015 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році»	«У процесі податкової реформи змінено систему нарахування податку із малопрогресивної на пропорційну та встановлено єдину базову ставку ПДФО у розмірі 18%. З 2014 р. в Україні розпочався курс на децентралізацію. Законом України № 79-УШ від 28.12.2014 р. «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» було внесено зміни до Бюджетного кодексу України щодо розподілу ПДФО. Підвищується роль ПДФО як стимулюючого чинника об'єднання територій та джерела фінансування ОТГ» [4].

Джерело: складено за [4]

Сучасний етап пов'язаний з впровадженням ПКУ та децентралізацією бюджету. Впроваджена єдина ставка оподаткування як для юридичних, так і для фізичних осіб – 18%. Такий підхід не використовується в жодній з країн сучасної Європи.

Відповідно до ст. 163 ПКУ, об'єктами оподаткування ПДФО в Україні є: «1) загальний місячний або річний оподатковуваний дохід (для резидентів та нерезидентів); 2) доходи з джерела їх походження в Україні, що остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати чи надання) (для резидентів та нерезидентів); 3) іноземні доходи, що отримані з джерел за межами України (тільки для резидентів)» [6].

Для реалізації норм ПКУ було прийнято цілу низку нормативно-правових актів.

Ми погоджуємось з твердженням Городецька Т.Е. «Негативним чинником, який впливає на формування податкової культури платників є також нестабільність податкового законодавства – зміна підходів щодо оподаткування та визначення ставок. Зміни розміру відсоткових ставок залежать від впливу різноманітних чинників, зокрема, найбільший вплив спричиняють політичний та економічний. Протягом досить тривалого періоду часу в Україні існував диференційований підхід щодо оподаткування доходів громадян, який базувався на категоріях і групах платників, максимальні ставки оподаткування доходів громадян сягали до 50-60 %» [8].

Хоча оподаткування в Україні можна назвати спрощеним, для його адміністрування не зроблено практично нічого. Єдиним видом доходів, який чітко контролюється в Україні залишається заробітна плата, що можливо через використання податкового агента. Однак цілий ряд інших доходів адмініструються недостатньо так як дозволяють зловживання в обчисленні бази оподаткування.

В Україні відсутні такі поняття як оподаткування домогосподарства, коли шкала застосовується до супного доходу сім'ї, з 2004 року не використовуються шкали для оподаткування доходів, різний підхід для

оподаткування доходів жителів регіонів. Наявне нормативно-правове забезпечення не в повній мірі визначає обов'язки територіальних громад в контролі за нарахуванням і сплатою податку, який є основною статтею їх фінансування.

Висновки до розділу 1

На підставі дослідження теоретичних аспектів оподаткування податком з доходів фізичних осіб можна зроби наступні висновки:

1. Доведено, що з теоретичної точки зору об'єктом оподаткування є доходи від заробітної плати, відсотків від вкладень капіталу, використання землі, отриманих коштів та подарунків від інших сфер діяльності. Тобто податок на доходи фізичних осіб стягується із заробітної плати, інвестицій або інших форм доходу, отриманого особою. Об'єктом є також приріст майна у вигляді успадкованого або подарованого.

2. Визначено, що податок на доходи фізичних осіб може мати пропорційну, регресивну або прогресивну ставку. Прогресивна ставка податку на доходи фізичних осіб характерна для більшості податкових систем країн світу. Принцип прогресії полягає в тому, що податкова ставка зростає разом з зростанням доходів платника податків. Якщо податкова ставка знижується з ростом доходів - це ставка регресивна. Якщо сума податку змінюється пропорційно росту доходів, то ставка податку пропорційна. Наявні розбіжності в ставках податку показують, що не існує єдиного правильного підходу до оподаткування, визначення ставок, так як суттєвий вплив здійснює інституційне і політичне середовище в країні

3. Встановлено, що оподаткування фізичних осіб в різних країнах пов'язано з прибутковим податком або податком з доходів фізичних осіб. В теорії він стягується з чистого доходу і приросту капіталу фізичних осіб. Частка в бюджеті від оподаткування фізичних осіб в країнах ЄС та США дуже

суттєва і протягом 2010-2021 років зростає вдвічі – від 20 до 40%, 54% в Німеччині. Середня частка в податкових надходженнях з 2010 року зросла з 22,67% до 24,07%. Знову ж таки, якщо порівняти Швецію і США, то видно, що тільки 28% бюджету становить податок з доходів, а в США цей же показник більше 40%. Оподаткування доходів фізичних осіб є найефективнішим, оскільки в теорії оподаткування дохід вважається найбільш задовільним показником платоспроможності і є найважливішим з усіх прямих податків. Крім того цей податок може відігравати важливу роль у реалізації різноманітних соціально-економічних цілей, визначених економічною політикою країни. Для України потребує дослідження об'єкти оподаткування податком у США та країнах ЄС, що дозволяє наповнювати бюджет за рахунок податку відмінного від податку з заробітної плати, а також ставка 18%, яка є найнижчою в Європі.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

2.1. Динаміка надходжень податку з доходів фізичних осіб у державний та місцевий бюджети

Податок з доходів фізичних осіб є одним із найважливіших у наповненні державного бюджету України, як місцевого так і державного. Зважаючи на зрозумілість і чіткість об'єкту оподаткування, а також важливість його в структурі податкових надходжень більшості розвинених країн світу, важливо визначити резерви його зростання в умовах дотримання економічної і соціальної ефективності. Прослідкувати динаміку податкових надходжень з ПДФО можна в бюджету України можна на рисунку 2.1.

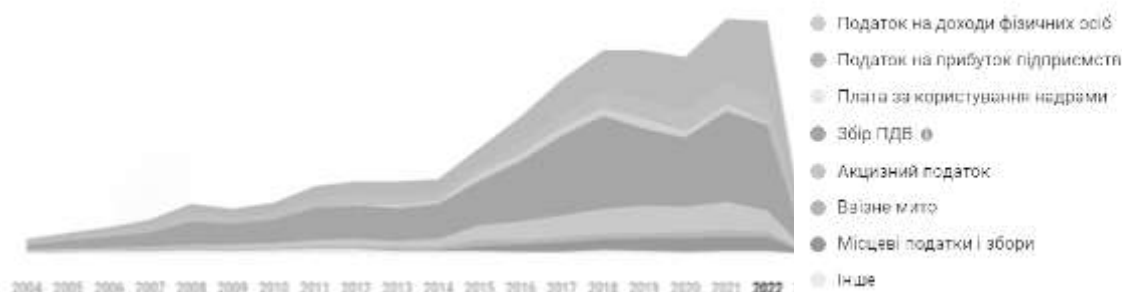

Рис. 2.1 – Динаміка податкових надходжень до Державного бюджету України у 2004-2022 роках

Джерело: складено за даними [28]

Поряд з ПДВ, ПДФО є найбільшим джерелом надходжень до бюджету. Але можна впевнено стверджувати, що найбільшим, так як обсяги повернення ПДФО за результатами надання податкової знижки є мізерними в порівнянні з обсягами відшкодування ПДВ.

Деталізовано динаміку ПДВ в розрізі місцевого і державного бюджетів

України наведено в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Динаміка надходжень ПДФО в місцеві та державний бюджети України

Рік	ПДФО, млн.грн.		Всього податкові надходження, млн.грн.		Всього надходження, млн.грн.	
	місцеві бюджети	державний бюджет	місцеві бюджети	державний бюджет	місцеві бюджети	державний бюджет
2004	13000	635	16000	62000	20000	82000
2005	16000	839	20000	94000	28000	117000
2006	23000	0	27000	119000	37000	147000
2007	35000	0	40000	147000	54000	180000
2008	46000	0	52000	218000	67000	258000
2009	44000	0	50000	194000	63000	252000
2010	51000	0	57000	220000	71000	275000
2011	54000	6000	62000	304000	76000	355000
2012	61000	7000	73000	321000	88000	391000
2013	65000	8000	78000	316000	92000	391000
2014	63000	13000	75000	330000	89000	405000
2015	55000	45000	98000	478000	120000	600000
2016	79000	60000	147000	598000	171000	707000
2017	111000	75000	201000	747000	229000	907000
2018	136000	91000	230000	882000	262000	1061000
2019	164000	106000	266000	847000	295000	1025000
2020	185000	111000	289000	781000	311000	980000
2021	204000	138000	321000	959000	350000	1140000
2022	272000	148000	393000	876000	418000	1704000

Джерело: складено за даними [28]

З даних таблиці 2.1 видно, що надходження від ПДФО зростають щороку як в державний, так і місцеві бюджети, вказуючи на ефективність податкових змін. В 2022 році у військовий час зростання продовжилось і становило 247 млрд. грн у місцеві бюджети та 148 млрд у державний. По сумі наповнення місцевих бюджетів відбувається більш інтенсивно, що свідчить про важливу роль цього податку в розвитку територіальних громад.

Для дослідження вагомості податкових надходжень нами пораховано частку ПДФО в структурі податкових надходжень та доходів державного бюджету. В таблиці 2.2 наведено динаміку частки ПДФО в структурі бюджету України за 20

Таблиця 2.2 - Частка ПДФО в структурі податкових надходжень та доходів державного бюджету України за 2004-2022 роки

Рік	ПДФО, млн.грн.	Всього податкові надходження, млн.грн.	Всього надходження, млн.грн.	Частка ПДФО в податкових надходженнях державного бюджету, %	Частка ПДФО в загальних доходах державного бюджету, %
2004	13635	78000	102000	17,48	13,37
2005	16839	114000	145000	14,77	11,61
2006	23000	146000	184000	15,75	12,50
2007	35000	187000	234000	18,72	14,96
2008	46000	270000	325000	17,04	14,15
2009	44000	244000	315000	18,03	13,97
2010	51000	277000	346000	18,41	14,74
2011	60000	366000	431000	16,39	13,92
2012	68000	394000	479000	17,26	14,20
2013	73000	394000	483000	18,53	15,11
2014	76000	405000	494000	18,77	15,38
2015	100000	576000	720000	17,36	13,89
2016	139000	745000	878000	18,66	15,83
2017	186000	948000	1136000	19,62	16,37
2018	227000	1112000	1323000	20,41	17,16
2019	270000	1113000	1320000	24,26	20,45
2020	296000	1070000	1291000	27,66	22,93
2021	342000	1280000	1490000	26,72	22,95
2022	420000	1269000	2122000	33,10	19,79

Джерело: складено за даними [28]

Графічно динаміку показників наведено на рис.2.2. Загальна динаміка показує, що частка ПДФО в структурі податкових надходжень до державного бюджету зростає. У 2004 році вона становила 17,48%, а у 2022 році 33,10%. Ріст був поступовим, тому визначити вплив змін 1993, 2002 та 2010 років, про які йшла мова у питанні 1.3 роботи, прослідкувати неможливо. Найвідчутніший ріст можна спостерігати починаючи з 2016 року, реформи децентралізації. Перерахування частки ПДФО до бюджетів ОТГ найбільшим чином вплинуло на зростання ПДФО в структурі надходжень до бюджету. Ці ж дані підтверджують рисунки 2.3 і 2.4, які графічно відображають зміну частки ПДФО в місцевому і державному бюджеті.

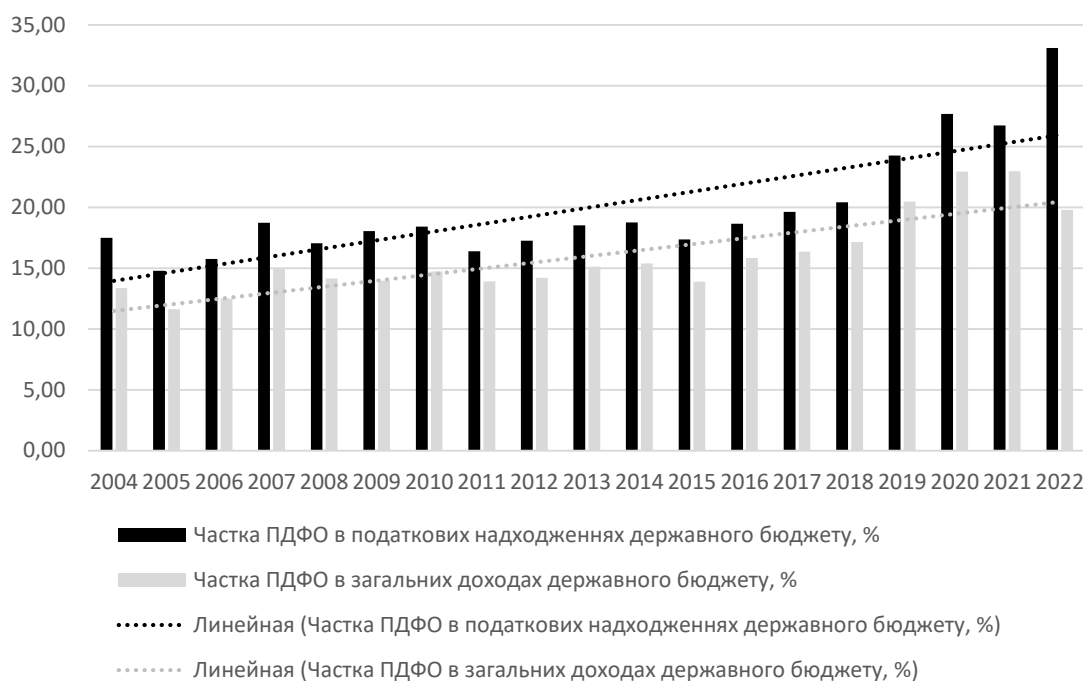

Рис.2.2 – Динаміка частки ПДФО в структурі податкових надходжень та загальних доходів бюджету України у 2004-2022 роках

Джерело: складено за даними [28]

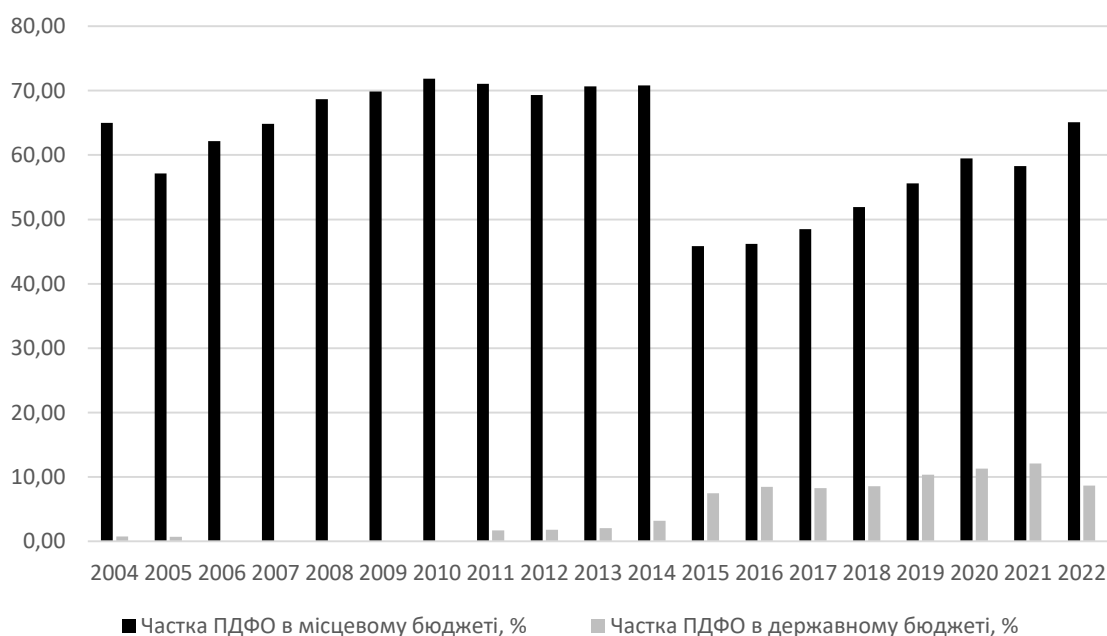

Рис.2.3 – Динаміка частки ПДФО в місцевому бюджеті та ПДФО в державному бюджеті

Джерело: складено за даними [28]

ПДФО завжди наповнювало місцеві бюджети. З 2004 по 2014 рік відбувався ріст частки ПДФО з 55% до 72%. Критичним є 2014-2015 рік не лише у зв'язку з початком війни, але й змінами оподаткування пасивних доходів згідно Закону України Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо пасивних доходів від 04.07.2014 № 1588-VII [29] та перерозподілу ПДФО між бюджетами. З рисунку 2.3 видно, що починаючи з 2015 року частка ПДФО до державного бюджету почала зростати, хоча залишалась досить суттєвою.

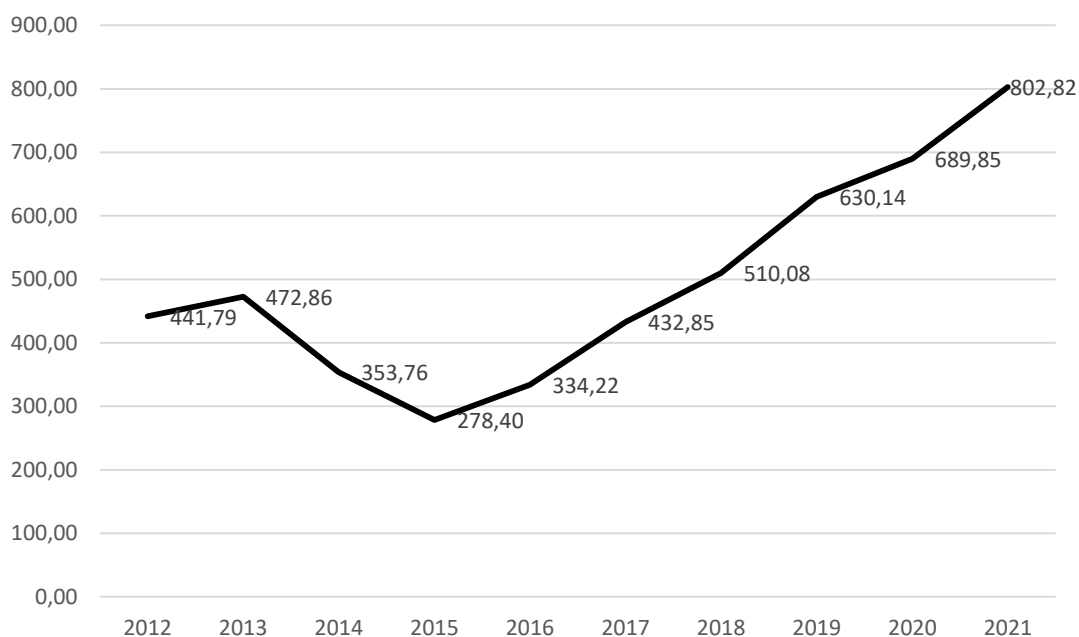
В таблиці 2.3 наведено суму податку з доходів фізичних осіб на одного працюючого в гривнях та в доларах за середньорічним курсом НБУ з метою визначення реально динаміки надходжень до бюджету.

Таблиця 2.3 - Сума податку з доходів фізичних осіб на одного працюючого в гривнях та в доларах за середньорічним курсом НБУ

Рік	ПДФО, млн.грн.	населення, тис.осіб	ПДФО на одного працюючого на рік, грн	Середньорічний курс долара	ПДФО на одного працюючого на рік, доларів
2012	68000	19261,4	3530,38	7,991	441,79
2013	73000	19314,2	3779,60	7,99	472,86
2014	76000	18073,3	4205,10	11,89	353,76
2015	100000	16443,2	6081,54	21,84	278,40
2016	139000	16276,9	8539,71	25,55	334,22
2017	186000	16156,4	11512,47	26,60	432,85
2018	227000	16360,9	13874,54	27,20	510,08
2019	270000	16578,3	16286,35	25,85	630,14
2020	296000	15915,3	18598,46	26,96	689,85
2021	342000	15610	21909,03	27,29	802,82

Джерело: складено за даними [28; 30]

Протягом 2015-2021 років ми спостерігаємо реальне зростання ПДФО на одного працюючого як в гривнях, так і в доларах. Зростання податку вказує на зростання реальних доходів населення і є позитивним явищем, якщо врахувати що ставка податку залишалась незмінною і становила 18%. Графічно зростання ПДФО в доларах на одного працюючого наведено на рисунку 2.4

Рис.2.4 - Динаміка ПДФО в доларах на одного працюючого в Україні протягом 2012-2021 років

Джерело: складено за даними [28; 30]

Для глибокого аналізу наповнення бюджету за рахунок ПДФО нами було проаналізовано його структуру у 2022 році за даними Державної казначейської служби. Структура надходжень податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів України у 2022 році наведено в таблиці 2.4.

З даних таблиці видно, що 79% в ПДФО становить податок з заробітної плати, таким чином тільки 21% оподаткування інших доходів. Якщо порівняти ці показники з середніми по Європі, то можна зробити висновок про те, що інші доходи практично не оподатковуються ПДФО. Якщо надходження від заробітної плати в Україні понад 84%, то в країнах Європи та США від 1 до 20%. Це свідчить про те, що заробітна плата не є основним об'єктом оподаткування і в більшості випадків оподатковується за нижчими ставками, як це було в законодавстві України у 1991-1993 роках. Відповідно резервів для зростання цього податку в Україні є надзвичайно великими.

Таблиця 2.4. Структура надходжень податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів України у 2022 році

Код бюджетної класифікації	Показники	млрд. грн	%
11000000	Податок на доходи фізичних осіб	93352,00	100,00
11010100	«Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати» [6].	74250,60	79,54
11010200	«Податок на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами» [6].	4556,57	6,14
11010400	«Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата» [6].	282,80	6,21
11010500	«Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування» [6]	6,55	2,32

Джерело: складено авторами за даними [13]

Як показують дослідження Лободіної З.М., «До основних причин, які стримують реалізацію фіскальної функції податку на доходи фізичних осіб, можна віднести: високий рівень тінізації національної економіки та безробіття; низький рівень податкової культури та зумовлене цим приховування реального обсягу доходів фізичних осіб шляхом виплати їм роботодавцями заробітної плати «в конверті» та не відображення потенційними платниками податку на доходи фізичних осіб у деклараціях повного обсягу доходів, отриманих із різних джерел; недоліки в чинному законодавстві, які є ризиком зростання податкового боргу зі сплати податку на доходи фізичних осіб у зв'язку із незаконною ліквідацією суб'єктів господарювання – юридичних осіб тощо. Наведені обставини негативно впливають на бюджетне забезпечення реалізації функцій органів державної влади та місцевого самоврядування, яке значною мірою залежить і від розподілу податку на доходи фізичних осіб між основними ланками бюджетної системи» [14].

В Україні діє єдина ставка 18% податку з доходів фізичних осіб, це виглядає досить позитивно. Однак основною статтею наповнення цього податку є утримання із заробітною плати, що не відповідає світовій практиці. Правильно розроблений податок з доходів фізичних осіб допоможе досягти мети економічного розвитку через отримання більших надходжень до бюджету, оскільки прибутковий податок є більш еластичним.

Тому можна виділити наступні особливості оподаткування фізичних осіб для України:

По-перше, недостатньо розвинуте оподаткування доходів, тому використовуються складні непрямі податки. Їх, як правило, легше перекладати на тих, хто найменше здатен їх витримати. Тобто фізичні особи сплачують багато податків (більше 18%), купуючи товари в магазинах.

По-друге, відсутній належний контроль доходів. Прикладом може бути наявність великого сектору натурального господарства, корупція та ін.

По-третє, складність адміністрування. Все населення має бути охоплено податком з доходів. Не всі доходи, що виплачуються фізичним особам, проходять через великі фірми, які мають обов'язок їх фіксації та утримання податків.

Незважаючи на вищезазначені проблеми, оподаткування доходів не втрачає своєї важливості. Ці проблеми можна вирішити за допомогою кращого податкового адміністрування. Краще і чесне адміністрування призведе до менших витрат на збір податків і більших податкових надходжень, ніж адміністрування непрямих податків. Ефективне податкове законодавство буде перешкоджати ухиленню від сплати податків. А високий ступінь справедливості в податковій системі заохочує громадян добровільно подавати декларації про доходи.

«Важливим напрямком реалізації справедливого оподаткування також виступає процес легалізації доходів фізичних осіб. Залучення до оподаткування прихованих доходів в подальшому дозволить розширити кількісний вимірник об'єкта оподаткування та реалізувати соціальну

спрямованість механізму пільгового оподаткування доходів фізичних осіб» [7]. Тому прогресивний прибутковий податок підтримується на засадах соціальної справедливості та чесності, яка проявляється у формі оподаткування людей відповідно до їхньої платоспроможності.

2.2. Види доходів фізичних осіб та їх оподаткування в Україні

Для класифікації доходів, які підлягають оподаткуванню в Україні, важливо визначитись з тим, на кого покладено обов'язок нарахування і сплати ПДФО. Статтею 161 ПКУ визначено платники ПДФО, що наведено на рис.2.5.

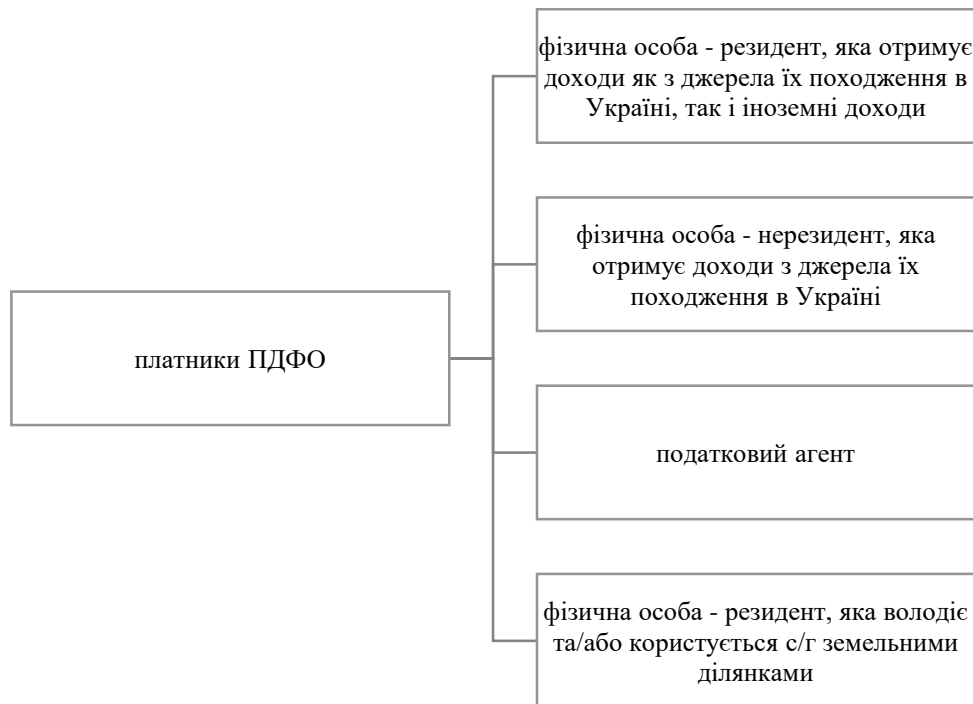

Рис. 2.5 – Платники ПДФО в Україні

Джерело: складено за [6]

Тобто платниками є фізичні особи та податкові агенти, до яких належать господарюючі суб'єкти, які виплачують певні види доходів. Якщо платників законодавством визначено чотири види, то в ПКУ є лише дві бази оподаткування ПДФО: загальний оподатковуваний дохід та чистий річний оподатковуваний дохід для доходів, отриманих від провадження

господарської або незалежної професійної діяльності. Найкращим критерієм оцінки наявних об'єктів оподаткування є надходження коштів до державного бюджету. В таблиці 2.5 наведено надходження податків до бюджету в розрізі платників.

Таблиця 2.5 - Надходження податків до бюджету в розрізі платників у 2022 році

Платники ПДФО	Стаття надходження до державного бюджету	Надходження до державного бюджету, грн	%
		Податок на доходи фізичних осіб	93 351 797 291,42
Податковий агент	«Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати» [6].	74 250 443 194,73	79,54
Податковий агент	«Податок на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами» [6].	5 728 759 557,24	6,14
Податковий агент	«Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата» [6].	5 793 715 715,08	6,21
Фізична особа	«Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування» [6].	2 161 978 022,85	2,32
Податковий агент	«Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати податку на доходи фізичних осіб» [6].	-2 003,79	0,00
Податковий агент	«Податок на доходи фізичних осіб із доходу у вигляді процентів» [6].	5 415 592 516,73	5,80
Податковий агент	«Податок на доходи фізичних осіб від оподаткування пенсійних виплат або щомісячного довічного грошового утримання, що сплачується (перераховується) згідно з Податковим кодексом України» [6].	1 310 288,58	0,00

Джерело: складено за [43]

З таблиці 2.5. видно, що 93% надходжень ПДФО відбуваються через податкових агентів – «юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), самозайнята особа, представництво нерезидента -

юридичної особи, інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок, передбачений розд.IV ПКУ, до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність контролюючим органам та нести відповідальність за порушення його норм в порядку, передбаченому ст.18 та розд.IV ПКУ» [6].

Охарактеризуємо кожен з об'єктів оподаткування: загальний оподатковуваний дохід та чистий річний оподатковуваний дохід для доходів, отриманих від провадження господарської або незалежної професійної діяльності. ПКУ для визначення загального оподаткованого доходу передбачено 18 видів доходів, які оподатковуються і 66 видів доходів, які не підлягають оподаткуванню (рис.2.6)

Рис.2.6 – Склад доходів, що включаються до загального оподаткованого доходу

Джерело: складено за [41]

Перелік доходів і ставок ПДФО з 20010 по 2020 роки наведено в додатках. Нами більш детально проаналізовано доходи і ставки, що діють у 2023 році. Перелік доходів, які включаються до об'єкта оподаткування, із зазначенням податкового агента наведено в таблицях 2.6 – 2.9. За загальним

правилом, якщо стороною нарахування та виплати доходу є юридична або самозайнята особа, то вона зобов'язана сплачувати ПДФО. Проте в ряді випадків визначено спеціальних податкових агентів. Перелік доходів, з яких зобов'язаний утримати податок роботодавець наведено в табл. 2.6

Таблиця 2.6 - Перелік доходів, з яких зобов'язаний утримати ПДФО
роботодавець

Вид доходу	Особа, яка утримує ПДФО	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)	Включення до загального оподаткованого доходу
«Доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту)» [6]	роботодавець	18%	п.167.1	164.2.1
«Суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору» [6].	роботодавець	18%	п.167.1	164.2.2
«Стипендія, яка виплачується учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту» [6].	Навчальний заклад	18%	п.165.1.26	
«Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк» [6].	роботодавець	18%	п.170.9	164.2.11
«Кошти, що надаються роботодавцем як допомога на поховання (в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)» [6].	роботодавець	18%	п.165.1.22	

Джерело: складено за [6]

При виплаті будь-яких доходів працівникам чи фізичним особам, які не є самозайнятими, роботодавець зобов'язаний утримати ПДФО, якщо ці виплати є об'єктом оподаткування. Крім того врахувати право на податкову

знижку. В таблиці 2.7 наведено перелік доходів, з яких зобов'язаний утримати ПДФО нотаріуси та ріелтори

Таблиця 2.7 - Перелік доходів, з яких зобов'язані утримати ПДФО ріелтори та нотаріуси

Вид доходу	Особа, яка утримує ПДФО	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)	Включення до загального оподаткованого доходу
Продаж нерухомості				
«Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1 ПКУ, а також дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п.172.1» [6].	Ріелтори, нотаріус	5%	п.172.2	164.2.4
Продаж рухомого майна				
«Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна» [6].	нотаріус	5%	п.173.1	164.2.4
«Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року другого об'єкту рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню» [6].	нотаріус	5%	п.173.2	164.2.4
«Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року третього (та наступних) об'єкту рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню» [6].	нотаріус	18%	п.173.2	164.2.4
Спадщина				
«Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення» [6].	нотаріус	5%	п.174.2.2	164.2.10
«Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця – нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем – нерезидентом» [6].	нотаріус	18%	п.174.2.3	164.2.10

Джерело: складено за [6]

Нотаріуси отримали зобов'язання перевіряти сплату ПДФО під час операцій з нерухомим і рухомим майном до моменту їх посвідчення. Вони також перевіряють право на пільгу з податку в разі якщо така передбачена ПКУ.

Перелік доходів, з яких утримує ПДФО банк, страховик, недержавний пенсійний фонд наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Перелік доходів, з яких утримує ПДФО банк, страховик, недержавний пенсійний фонд ті інші податкові агенти

Вид доходу	Особа, яка утримує ПДФО	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)	Включення до загального оподаткованого доходу
1	2	3	4	5
Пасивні доходи				
«Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду» [6].	Орендар, рієлтери	18%	п.170.1	164.2.5
«Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами» [6].	професійний торговець цінними паперами	18%	п.170.2	
«60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку» [6].	страховик-резидент	18%	п.170.8.2	164.2.15
«Викупна сума у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя» [6].	страховик-резидент	18%	п.170.8.2	164.2.15
«Сума коштів, з якої не було утримано податок, та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління» [6].	адміністратор недержавних пенсійних фондів	18%	п.170.8.2	164.2.16
Виграші, призи, дарунки				
«Виграш чи приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів» [6].	особа, яка здійснює таке нарахування (виплату)	18%	п.167.1	
Виграш, приз у лотерею	оператори лотереї	18%	п.167.1	
Інші виграші та призи	особа, яка здійснює таке нарахування (виплату)	18%	п.167.1	

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5
Грошові виграші у спортивних змаганнях	особа, яка здійснює таке нарахування	18%	п.167.1	
Проценти				
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	банк	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом» [6].	банк	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках» [6].	кредитні спілки	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Плата (відсоток), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки» [6].	кредитні спілки	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Дохід, який виплачується компаніїю, що управляє активами інституту спільного інвестування» [6].	професійний торговець цінними паперами	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами)» [6].	професійний торговець цінними паперами	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облігацій від їх емітента» [6].	професійний торговець цінними паперами	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку у результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю» [6].	професійний торговець цінними паперами	18%	п.167.5.1	164.2.9
«Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів» [6].	особа, яка здійснює таке нарахування	18%	п.170.4.3	164.2.9
Дивіденди, роялті				
«Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств» [6].	емітент корпоративних прав	5%	п.167.5.2	164.2.8
«Дивіденди по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування, а також суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток» [6].	емітент корпоративних прав	9%	п.167.5.4	164.2.8
Роялті	особа, яка здійснює таке нарахування	18%	п.170.3.1	

Джерело: складено за [6]

Отже в залежності від виду доходу податковими агентами – відповідальними за утримання ПДФО, можуть бути банки, емітенти, страховики, нотаріуси і т.д. Це не тільки особи, які зобов'язані нарахувати і виплатити ПДФО, а й особи, які зобов'язані перевірити правильність його нарахування та сплати (наприклад, нотаріус).

ПКУ, статтею 168.1.3 передбачено, що «податок сплачується (перераховується) до відповідного бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки, небанківські надавачі платіжних послуг приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання платіжної інструкції на перерахування цього податку до відповідного бюджету або платіжної інструкції на зарахування коштів у сумі цього податку на єдиний рахунок, визначений статтею 35¹ ПКУ» [6]. На практиці це виглядає наступним чином, що встановлено вимогу про сплату, але не встановлено вимогу перевіряти правильність сум, як це передбачено для ЄСВ. Таким чином банки приймають платежі на виплати фізичним особам, навіть якщо сума податку становить 1 грн.

При цьому встановлені певні строки сплати ПДФО податковими агентами (рисунок 2.7)

при виплаті через банк	<ul style="list-style-type: none"> • в день виплати
при виплаті у негрошовій формі або готівкою	<ul style="list-style-type: none"> • протягом 3 операційних днів за днем нарахування, виплати
не виплачується дохід	<ul style="list-style-type: none"> • протягом 30 днів, що настають за місяцем нарахування

Рис.2.7 – Строки сплати ПДФО податковими агентами

Джерело: складено за [6]

Якщо платник «податку отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, він зобов'язаний включити суму таких доходів до

загального річного оподаткованого доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів» [6].

Обов'язок самостійно нарахувати податок і його сплатити є «нерезидент або фізична особа, яка не має статусу суб'єкта підприємницької діяльності або не є особою, яка перебуває на обліку у контролюючих органах як особа, що провадить незалежну професійну діяльність» [6].

Приклад доходів, для яких не визначено податкового агента, але які підлягають оподаткуванню наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 - Перелік доходів, для яких не визначено податкового агента, але які підлягають оподаткуванню ПДФО

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
«Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п.170.7 ПКУ» [6].	18%	п.170.7
«Дохід за зданий брухт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів)» [6].	18%	164.2.18, п.164.2.18
«Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку» [6].	0% 5% 18%	п.174.6
«Оподатковуваний дохід (прибуток), не включений до розрахунку загальних оподатковуваних доходів минулих податкових періодів та самостійно виявлений у звітному періоді платником податку або нарахований контролюючим органом» [6].	18%	164.2.6
«Сума заборгованості платника податку за укладеним ним цивільно-правовим договором, за якою минув строк позовної давності» [6].	18%	164.2.7
«Кошти або майно (нематеріальні активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, не зданий державі згідно із законом, у сумах, які визначені обвинувальним вироком суду незалежно від призначеної ним міри покарання» [6].	18%	164.2.12
«Доходи від участі в фонді фінансування будівництва» [6].	18%	164.2.13
«Дохід у вигляді неустойки (штрафів, пені), відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди» [6].	18%	164.2.14
«Доходи від продажу об'єктів майнових і немайнових прав, зокрема інтелектуальної (промислової) власності, та прирівняні до них права» [6].	18%	164.2.3
Іноземні доходи	18%	п.170.11.1

Джерело: складено за [6]

Окрему групу платників ПДФО становлять нерезиденти. Податковим агентом в таких операціях може бути банк-резидент. «Протягом 2021 року проведено аналіз виплат нерезидентам. Так, за 9 місяців 2021 року українськими суб'єктами господарювання здійснено виплату доходу нерезидентам джерелом походження з України на загальну суму 222,8 млрд грн, що на 2,5 млрд грн більше загального показника виплаченого доходу за весь період 2020 року. Із загальної суми виплат більшість платежів припадає на пасивні доходи, а саме: дивіденди – 150,1 млрд грн (67,4 %), проценти – 14,8 млрд грн (6,6 %) та роялті 14,1 млрд грн (6,3 відсотка). При цьому протягом поточного року спостерігається збільшення на 15,2 % частки пасивних доходів у загальному обсязі виплат. Виплати здійснено до 134 країн світу, але основними отримувачами доходу джерелом походження з України були резиденти Нідерландів (35 %), Кіпру (24 %), Великобританії та Німеччини (по 7 %)» [43].

Проаналізуємо порядок формування такого об'єкта оподаткування ПДФО як чистий річний оподатковуваний дохід (рис.2.8). Для підприємців на загальній системі оподаткування та фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, оподаткуванню ПДФО підлягає різниця загального доходу та документально підтверджених витрат.

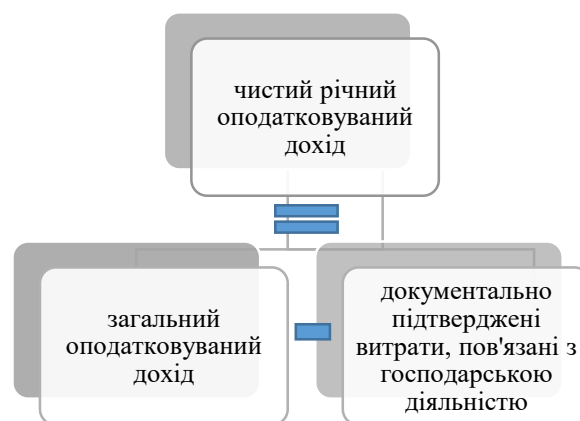

Рис.2.8 – Порядок обчислення чистого річного оподаткованого доходу
Джерело: складено за [41]

Згідно статті 177 ПКУ, чистий оподатковуваний дохід визначається як різниця між «загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи – підприємця» [6]. Чистий оподатковуваний дохід нараховується і сплачується самостійно платником податку. Для визначення чистого оподаткованого доходу крім доходу використовуються показники витрат, визначені статтею 177.4 ПКУ. Перелік витрат наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Перелік витрат, що враховуються при обчислення чистого оподаткованого доходу фізичної особи

Вид витрат	Пояснення
Матеріальні витрати	«Витрати, до складу яких включається вартість сировини, матеріалів, товарів, що утворюють основу для виготовлення (продажу) продукції або товарів (надання робіт, послуг), купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, палива й енергії, будівельних матеріалів, запасних частин, тари й тарних матеріалів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат» [44].
Витрати на оплату праці	«Витрати на оплату праці фізичних осіб, що перебувають у трудових відносинах з таким платником податку (далі - працівники), які включають витрати на оплату основної і додаткової заробітної плати та інших видів заохочень і виплат виходячи з тарифних ставок, у вигляді премій, заохочень, відшкодувань вартості товарів (робіт, послуг), витрати на оплату за виконання робіт, послуг згідно з договорами цивільно-правового характеру, будь-яка інша оплата у грошовій або натуральній формі, встановлена за домовленістю сторін (крім сум матеріальної допомоги, які звільняються від оподаткування згідно з нормами цього розділу)» [44]
Витрати на соціальне страхування	«Обов'язкові виплати, а також компенсація вартості послуг, які надаються працівникам у випадках, передбачених законодавством, внески платника податку на обов'язкове страхування життя або здоров'я працівників у випадках, передбачених законодавством» [44]
Суми податків, зборів, які пов'язані з проведенням господарської діяльності	« (Крім податку на додану вартість для фізичної особи - підприємця, зареєстрованого як платник податку на додану вартість, та акцизного податку, податку на доходи фізичних осіб з доходу від господарської діяльності, податку на майно); суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у розмірах і порядку, встановлених законом; платежі, сплачені за одержання ліцензій на провадження певних видів господарської діяльності фізичною особою - підприємцем, одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, які пов'язані з господарською діяльністю фізичної особи – підприємця» [44].

Продовження таблиці 2.10

Вид витрат	Пояснення
Інші витрати	«витрати на відрядження найманих працівників, на послуги зв'язку, реклами, плати за розрахунково-касове обслуговування, на оплату оренди, ремонт та експлуатацію майна, що використовується в господарській діяльності, на транспортування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів), вартість придбаних послуг, прямо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг» [44].
Амортизаційні відрахування	«Розрахунок амортизації основних засобів та нематеріальних активів здійснюється із застосуванням прямолінійного методу нарахування амортизації, за яким річна сума амортизації визначається діленням первісної вартості об'єкта основних засобів та нематеріальних активів, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів та нематеріальних активів» [44].

Джерело: складено за [6; 44]

В дослідженнях В.В.Чудовця та І.В. Жураковської обґрунтовано, що «до витрат підприємця, який перебуває на загальній системі, стаття 177.2 ПКУ висуває наступні вимоги: 1) документально підтверджені; 2) пов'язані з господарською діяльністю такої фізичної особи – підприємця. Ці вимоги не пояснюють, за яким правилом слід визнавати витрати (принцип нарахування, касовий метод, правило першої події і т.д.). Уточнення містяться в Порядку ведення Книги обліку, в якій передбачено, що у графі 5 зазначаються реквізити документа, який підтверджує понесені витрати, що безпосередньо пов'язані з отриманим доходом, що засвідчують факт оплати товарів, робіт, послуг. Ця норма фактично унеможливує правильне заповнення Книги обліку, оскільки в графі 5 часто неможливо в розумні строки вписати всі документи із відповідними реквізитами, які підтверджують факт понесення витрати та їх оплати» [44]

Отже ми погоджуємось з думкою Мартинюк Г. П. , що «визначальну роль в організації оподаткування доходів фізичних осіб та наповненні дохідної частини бюджету відіграють податкові агенти. Податковим агентом можна вважати інфраструктурну інституцію, що забезпечує комунікацію, координацію перерахування податку на доходи та його декларування від імені

платника фізичної особи» [10]. На податкових агентів припадає понад 90% ПДФО, що спрямовується в бюджет. З 20 видів доходів, визначених ПКУ, 18 – передбачено утримувати податковими агентами. Але, на відміну від США та країн Європи, в Україні основним об’єктом оподаткування є заробітна плата – понад 79%. В той час як в країнах Європи цей же показник від 1 до 21%, що в рази менше.

Використання тільки двох об’єктів оподаткування: загального оподатковуваного доходу та чистого оподатковуваного доходу спрощує розрахунки і водночас вказує на значні резерви ПДФО, не пов’язаного з оплатою праці.

2.3. Звітність з податку на доходи фізичних осіб

Зважаючи на наявність двох основних об’єктів оподаткування, таких як загальний оподатковуваний дохід та чистий оподаткований дохід, що детально розглянуто нами в питанні 2.2, для кожного з цих об’єктів виділено окрему форму податкової звітності. Форми податкової звітності та відповідні об’єкти оподаткування наведено на рисунку 2.9.

Для нарахування ПДФО передбачено дві форми податкової звітності, одну з них заповнюють податкові агенти, іншу – фізичні особи. Наказом Мінфіну України від 13.01.2015 № 4 «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами» затверджено форму податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку [49].

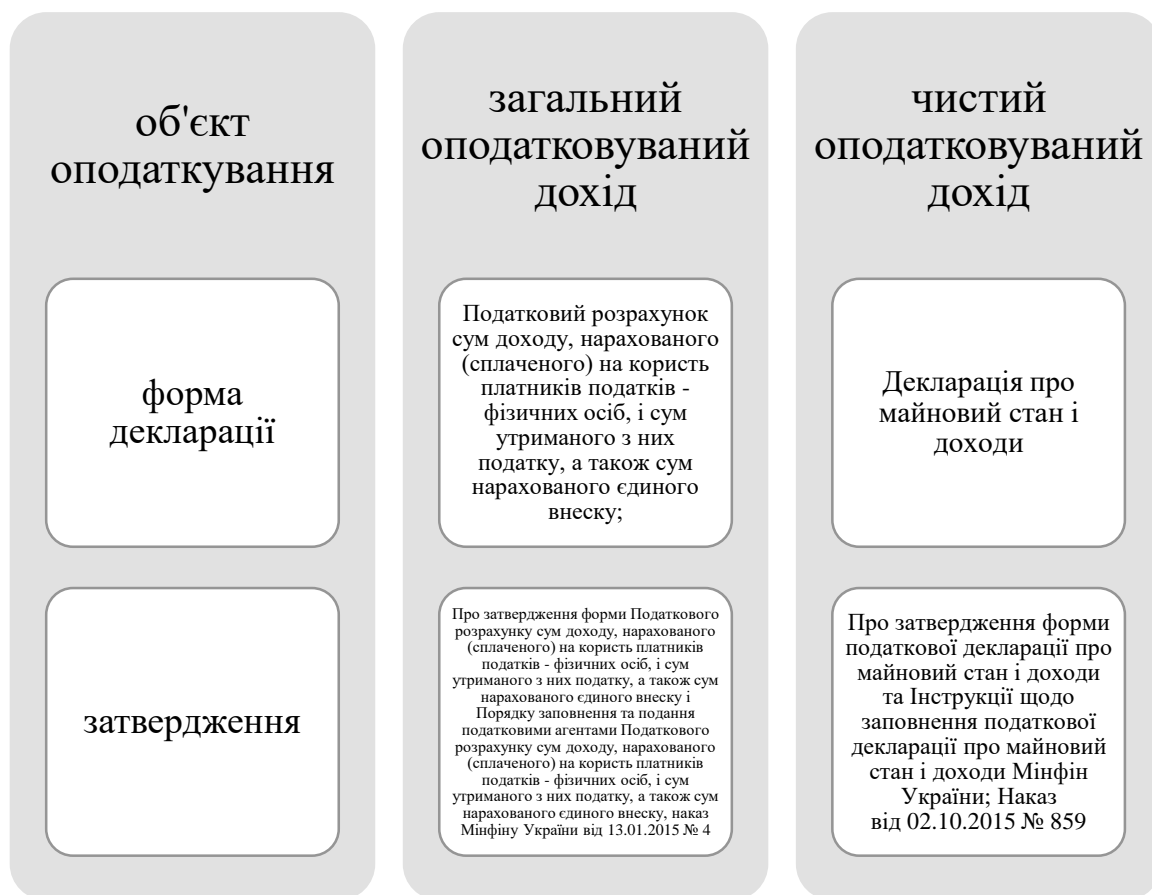

Рис. 2.9 - Звітність з ПДФО

Джерело: складено автором

Згідно статті 177 податкові агенти зобов'язані:

«а) своєчасно та повністю нараховувати, утримувати та сплачувати (перераховувати) до бюджету податок з доходу, що виплачується на користь платника податку та оподатковується до або під час такої виплати за її рахунок;

б) подавати у строки, встановлені цим Кодексом для податкового кварталу, податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (з розбивкою по місяцях звітного кварталу), до контролюючого органу за основним місцем обліку. Такий розрахунок подається лише у разі нарахування сум зазначених доходів платнику податку - фізичній особі податковим агентом, платником єдиного внеску протягом звітного періоду» [6].

Податковий розрахунок складається щокварталу. Він складається з декількох додатків:

Додаток 1 «Відомості про нарахування заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам» (

Додаток 2 «Відомості про осіб, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або у разі народження дитини, усиновленні дитини, та осіб із числа непрацюючих працездатних батьків, усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, які фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю, дитиною, хворою на тяжке перинатальне ураження нервової системи, тяжку вроджену ваду розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічне, онкогематологічне захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкий психічний розлад, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гостре або хронічне захворювання нирок IV ступеня, за дитиною, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, якій не встановлено інвалідність, а також непрацюючих працездатних осіб, які здійснюють догляд за особою з інвалідністю I групи або за особою похилого віку, яка за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досягла 80-річного віку, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавства, та нарахування сум єдиного внеску за патронатних вихователів, батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу, прийомних батьків, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства»

Додаток 3 «Відомості про осіб, які проходять строкову військову службу»

Додаток 4 «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору»

Додаток 5 «Відомості про трудові відносини осіб та період проходження військової служби»

Додаток 6 «Відомості про наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства».

Для відображення доходів з метою оподаткування ПДФО передбачено окремий Додаток 4Ф, в якому у розділі I «Персоніфіковані дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку на доходи фізичних осіб та військового збору» наводиться перелік всіх нарахованих і виплачених доходів помісячно в межах кожного кварталу.

Всі доходи в звіті класифікуються за ознаками доходу у графі 6 «Ознака доходу» Додатку 4ДФ. Перелік ознак доходу затверджено у «Довіднику ознак доходів фізичних осіб», що наведений у додатку 2 до Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (підпункт 2 пункту 4 розділу IV). Всього на 2023 рік передбачено 118 ознак доходу. З часу затвердження довідника в ньому було в різні часи відображено 155 видів доходів, що наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Зміни в довіднику ознак доходів фізичних осіб

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Кількість введених ознак доходу	78	-	6	4	1	-	17	8	13	-	17
Кількість відмінених ознак доходу	-	1	2	2	-	8	-	13	-	11	-

Джерело: складено за [49]

З даних таблиці видно, що перегляд доходів, які відображаються у звітності відбувається щороку паралельно з внесенням змін до ПКУ. Зокрема у 2023 році впроваджено ознаки доходу щодо суми благодійної допомоги, виплаченої (наданої) благодійниками, учасникам бойових дій та/ або фізичним особам, які мешкають (мешкали) на території населених пунктів, в яких

проводяться (проводилися) бойові дії; суми доходів, надані Фондом Президента України; сума винагород за зброю; сума коштів, надана волонтеру; суми відшкодування волонтеру. Не всі доходи, що відображаються в 4ДФ підлягають оподаткуванню. Дана форма звітності передбачена для відображення всіх виплат фізичним особам, які оподатковуються і які не оподатковуються для подальшого аналізу інформації контролюючими органами. Зокрема передбачено ознаку доходу для відображення нарахування та виплати доходів фізичним особам-підприємцям, які самі є податковими агентами.

Так як звіт 4 ДФ передбачає накопичення інформації про ПДФО, яке наповнює місцеві бюджети, передбачено його подання за відокремленими підрозділами. ПДФО сплачується до тієї громади, на території якої працюють працівники. «У разі якщо відокремлений підрозділ юридичної особи не уповноважений нараховувати, утримувати і сплачувати (перераховувати) податок до бюджету, податковий розрахунок за такий підрозділ подає юридична особа до контролюючого органу за основним місцем обліку» [6].

Показники аналізованого нами додатку 4ДФ дублюється в інших таблицях звіту, що проаналізовано нами в таблиці 2.12.

Отже можна стверджувати, що 50% показників з Додатку 4 дублюється в інших додатках цього ж звіту.

Якщо фізичні особи отримують доходи, в тому числі іноземні доходи, які не були оподатковані податковим агентом, але не звільнені від оподаткування ПДФО, платник податку зобов'язаний подати річну декларацію з ПДФО. Порядок складання декларації визначено Наказом Мінфіну України від 02.10.2015 № 859 «Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи». Порядком передбачена єдина декларація для всіх категорій фізичних осіб. В рядку 7 передбачена спеціальна позначка для вибору категорії:

Таблиця 2.12 – Дублювання показників Додатку 4 до Розрахунку «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» в інших додатках звіту

Графи Додатку 4 до Розрахунку «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору»	Відмітка про дублювання	Додаток звіту, в якому є аналогічна інформація
у графі 2 «Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта2»	+	Додаток 1
у графі 3а «Сума нарахованого доходу»	+	Додаток 1
у графі 3 «Сума виплаченого доходу»	-	-
у графі 4а «Сума нарахованого податку»	-	-
у графі 4 «Сума перерахованого податку»	-	-
у графі 5а «Сума нарахованого військового збору»	-	-
у графі 5 «Сума перерахованого військового збору»	-	-
у графі 6 «Ознака доходу»	-	-
у графі 7 «Дата прийняття на роботу»	+	Додаток 5
у графі 8 «Дата звільнення з роботи»	+	Додаток 5
у графі 9 «Ознака податкової соціальної пільги»	-	-
у графі 10 «Ознака (0, 1)»	+	Додаток 1

Джерело: складено автором

«категорія «громадянин» обирається громадянином, який не зареєстрований самозайнятою особою у межах підприємницької або незалежної професійної діяльності;

категорія «особа, яка декларує право на податкову знижку» обирається фізичною особою, яка в декларації відображає підстави для нарахування податкової знижки;

категорія «особа, яка провадить незалежну професійну діяльність / член фермерського господарства» обирається фізичною особою, яка перебуває на обліку як самозайнята особа та провадить незалежну професійну діяльність або є членом фермерського господарства;

категорія «підприємець» обирається фізичною особою, яка перебуває на обліку як самозайнята особа та провадить підприємницьку діяльність, крім осіб, які обрали спрощену систему оподаткування;

категорія «особа, стосовно якої проведено реєстрацію припинення підприємницької або незалежної - професійної діяльності / втрачено статус члена фермерського господарства або закінчено термін дії договору про добровільну участь протягом звітного року / особа, яка виїжджає за кордон на постійне місце проживання»» [50].

Декларація передбачає формування окремих додатків для певних категорій платників, що наведено в таблиці 2.13

Таблиця 2.13 – Додатки до декларації про майновий стан і доходи

Додаток	громадянин	особа, яка декларує право на податкову знижку	особа, яка провадить незалежну професійну діяльність / член фермерського підприємця	особа, стосовно якої проведено реєстрацію припинення
Ф1 «Розрахунок податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб та військового збору з доходів, отриманих від операцій з інвестиційними активами»:	+			
Ф2 «Розрахунок податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб та військового збору з доходів, отриманих самозайнятою особою»			+	+
Ф3 «Розрахунок суми податку, на яку зменшуються податкові зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб у зв'язку з використанням права на податкову знижку»		+		
ЄСВ1 «Розрахунок сум нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску»			+	+
ЄСВ2 «Розрахунок сум добровільних внесків, передбачених договором про добровільну участь, які підлягають сплаті»	+			
ЄСВ3 «Розрахунок збільшення або зменшення сум зобов'язань з єдиного внеску за результатами проведеної документальної перевірки»	+		+	+
КК «Розрахунок податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб та військового збору, визначених з частини прибутку контрольованої іноземної компанії»	+			+
МПЗ «Розрахунок загального мінімального податкового зобов'язання за податковий (звітний) рік, що розраховується фізичними особами - підприємцями (крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування) - власниками, орендарями, користувачами, на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь»			+	+

Джерело: складено автором за [50]

Порядок складання декларації доволі складний для розуміння і заповнити її самостійно платникам податку займає досить багато часу. ПКУ передбачено, що платники податку мають можливість звернутись до ДПС для надання допомоги у складанні декларації. Але таких випадків мало, як і мало надходжень від декларування доходів фізичними особами. Хоча по даних статистики іноземних доходів наші громадяни заробляють чималі суми. «За 2021 рік трудові мігранти переказали в Україну рекордні 15 млрд доларів» [51], з яких не було сплачено прямих податків.

Доходи, які підлягають річному декларуванню, є значним резервом зростання надходжень до державного бюджету але за умови зміни підходу до звітування і адміністрування. Суми податку для фізичних осіб мають надходити з даних державних реєстрів, як це відбувається з податком на землю і нерухомість фізичних осіб. В такому випадку більшість доходів буде задекларовано.

Висновки до розділу 2

Дослідження практичних аспектів оподаткування податком з доходів фізичних осіб дозволяє зробити наступні висновки:

1. Встановлено, що надходження від ПДФО зростають щороку як в державний, так і місцеві бюджети, вказуючи на ефективність податкових змін. В 2022 році у військовий час зростання продовжилось і становило 247 млрд грн у місцеві бюджети та 148 млрд у державний. По сумі наповнення місцевих бюджетів відбувається більш інтенсивно, що свідчить про важливу роль цього податку в розвитку територіальних громад.

2. Визначено, що 79% в ПДФО становить податок з заробітної плати, таким чином тільки 21% оподаткування інших доходів. Якщо порівняти ці показники з середніми по Європі, то можна зробити висновок про те, що інші доходи практично не оподатковуються ПДФО. Якщо надходження від

заробітної плати в Україні понад 84%, то в країнах Європи та США від 1 до 20%. Це свідчить про те, що заробітна плата не є основним об'єктом оподаткування і в більшості випадків оподатковується за нижчими ставками, як це було в законодавстві України у 1991-1993 роках. Відповідно резервів для зростання цього податку в Україні є надзвичайно великими.

3. Виділено наступні особливості оподаткування фізичних осіб для України: по-перше, недостатньо розвинуте оподаткування доходів, тому використовуються складні непрямі податки. Їх, як правило, легше перекладати на тих, хто найменше здатен їх витримати. Тобто фізичні особи сплачують багато податків (більше 18%), купуючи товари в магазинах. По-друге, відсутній належний контроль доходів. Прикладом може бути наявність великого сектору натурального господарства, корупція та ін. По-третє, складність адміністрування. Все населення має бути охоплено податком з доходів. Не всі доходи, що виплачуються фізичним особам, проходять через великі фірми, які мають обов'язок їх фіксації та утримання податків.

4. Встановлено, що нарахування ПДФО передбачено дві форми податкової звітності, одну з них заповнюють податкові агенти, іншу – фізичні особи. Наказом Мінфіну України від 13.01.2015 № 4 «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами» затверджено форму податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку

5. Доведено, що доходи, які підлягають річному декларуванню, є значним резервом зростання надходжень до державного бюджету але за умови зміни підходу до звітування і адміністрування. Суми податку для фізичних осіб мають надходити з даних державних реєстрів, як це відбувається з податком на землю і нерухомість фізичних осіб. В такому випадку більшість доходів буде задекларовано.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

3.1. Вдосконалення об'єкта оподаткування податком з доходів фізичних осіб

Масленніков Є.І. зазначав, що «чинна модель стягнення ПДФО в Україні має низку таких недоліків. 1) Фактична відсутність можливості застосування податкової соціальної пільги (ПСП) громадянами з низьким рівнем доходів. ПСП можуть отримувати лише ті громадяни, які працевлаштовані на неповний робочий день. 2) Наявність військового збору, надходження від якого зараховуються до загального фонду державного бюджету, що де-факто приводить до подвійного оподаткування (з фізичних осіб фактично стягуються одночасно два аналогічних податки, що необґрунтовано збільшує податкове навантаження на фізичних осіб). 3) Нецільове використання ПДФО під час розподілу бюджетних видатків (є основним недоліком чинної системи оподаткування ПДФО, а також однією з причин несплати чи мінімізації ПДФО суб'єктами господарювання)» [5].

Ми вважаємо, що основним недоліком діючої системи ПДФО є відсутність прогресивної ставки оподаткування і контролю за доходами фізичних осіб. Ми погоджуємось з думкою Городецької Т.Е., яка пропонує: «1) удосконалення механізму оподаткування доходів, одержаних платниками податку у вигляді успадкованого майна та подарунків, а також доходів від реалізації майна; 2) підвищення ставок прибуткового податку на пасивні доходи, та доходи отримані як виграш (приз); 3) удосконалення системи адміністрування податку та подання декларації; 4) введення більш жорстких санкцій, щодо навмисного ухилення від сплати податків; 5) запровадження прогресивної системи прибуткового оподаткування тощо» [7].

Зважаючи на те, що об'єктом оподаткування є багато видів доходів фізичних осіб, нами в таблиці 3.1 проведено аналіз можливих напрямків

вдосконалення адміністрування ПДФО, які спрямовані на збільшення надходжень до бюджету без збільшення бази оподаткування:

Таблиця 3.1 – Напрями вдосконалення адміністрування ПДФО без збільшення об’єкта оподаткування

ПДФО із заробітної плати	із	Постійний контроль зайнятості та виявлення неоформлених працівників, моніторинг кількості зайнятих та середнього розміру заробітної плати. Шляхом листування на отримання записів можна рекомендувати дотримуватись оптимального розміру заробітної плати
ПДФО оренди землі	з	Перевірити суми ПДФО можна шляхом співставлення площ с/г земель, мінімальної орендної плати. Впровадження мінімального податкового зобов’язання з землі забезпечить більш прозорий механізм оподаткування всіх земель
ПДФО доходів від продажу рухомого нерухомого майна	із від і	Багато видів цих доходів пов’язані з реєстраційними діями: договори у нотаріуса, продаж, перереєстрація права власності та ін. Відповідно слід налагодити моніторинг інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, реєстраційних дій нотаріусів, виконавчих органів сільських, селищних та міських рад, районних державних адміністрацій або акредитованих суб’єктів, в яких працюють державні реєстратори. Якщо однією із сторін є податковий агент, ці доходи повинні бути включеними в звіт.
ПДФО доходів інших, ніж заробітна плата, що підлягає річному декларуванню	із	Фізичні особи за результатами річного декларування сплачують ПДФО з доходів, із яких не утримувався податок на доходи податковими агентами, іноземні доходи та інші доходи, декларування яких передбачено чинним законодавством. Крім даних держреєстрів до уваги мали б братись надходження на рахунки фізичних осіб, в тому числі іноземні доходи. Прикладом може бути оподаткування великих покупок при неможливості підтвердити походження грошей.
ПДФО лікарняних ФОП	з	Передбачити в ПКУ в якості податкового агента Пенсійний фонд при виплаті лікарняних фізичним-особам підприємцям

Джерело: складено автором

У розвинутих країнах прогресивна система оподаткування разом із мінімальним неоподатковуваним мінімумом є ефективним інструментом для формування податкових надходжень бюджету та вирішення питання соціальної нерівності у суспільстві. Натомість держави “третього світу” не можуть якісно використовувати цей механізм через значні проблеми з дотриманням податкової культури. Вони застосовують пропорційну систему оподаткування, що дає можливість мінімізувати ризики, пов’язані з ухиленням від сплати податку. Перевагами прогресивної системи оподаткування є:

зменшення нерівності у суспільстві; збільшення податкових надходжень; реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні; вторинний перерозподіл коштів між заможними і малозабезпеченими категоріями населення; пільги щодо оподаткування малозабезпечених осіб.

Важливим є налагодження постійного моніторингу за доходами фізичних осіб. В ряді зарубіжних країн фізичні особи отримують податкові декларації з сумами, які належить заплатити, як це відбувається з податком на нерухомість в Україні. Лише при наявності розбіжностей з даними контролюючих органів, подаються декларації, складені самостійно. Всі дані беруться з державних реєстрів, баз даних банків. По суті оподатковуються витрати домогосподарства, а не конкретної особи. Така система успішно функціонує в США і доказала свою ефективність. Однак для її впровадження має бути налагоджено адміністрування та внесено зміни законодавство, що стосується банківської таємниці. Ставки оподаткування в Україні одні з найменших. При цьому частка ПДФО є досить невеликою. Якщо налагодити адміністрування ПДФО на рівні ПДВ, на нашу думку, надходження будуть набагато більші.

3.2. Використання методів економетричного аналізу для прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб в бюджет України

Наші дослідження показали, що щороку відбувається зростання надходжень ПДФО до бюджету, незважаючи на зменшення ставок, зміну шкали і т.д. Хоча оподатковується дохід фізичних осіб, кількість населення теж не є визначальним фактором, так як населення України постійно скорочується. Тому можна припустити, що визначальним фактором зростання ПДФО є зростання заробітної плати. Для підтвердження нашої гіпотези

використано методи економетричного аналізу, а саме парної регресії. Ідентифікуємо змінні:

Мінімальна заробітна плата, грн – незалежна змінна або фактор (X, грн.);

Надходження ПДФО до місцевого бюджету, млн. грн – залежна змінна або показник (Y, млн.грн.).

Для побудови моделі використаємо статистичні дані за 2014-2022 р. р.(табл. 3.2).

Таблиця 3.2 - Надходження ПДФО до місцевих бюджетів України за 2014-2022 роки

Період	Мінімальна заробітна плата, грн	Надходження ПДФО до місцевого бюджету, млн. грн
2014	1218	63000
2015	1378	55000
2016	1450	79000
2017	3200	111000
2018	3723	136000
2019	4173	164000
2020	4723	185000
2021	6000,0	204000
2022	6500	272000

Джерело: узагальнено автором

Першим кроком є побудова кореляційного поля на основі зібраних статистичних даних. По горизонтальній осі значення фактора (мінімальна заробітна плата), а по вертикальній осі значення показника (надходження ПДФО до бюджету) (рис. 3.1).

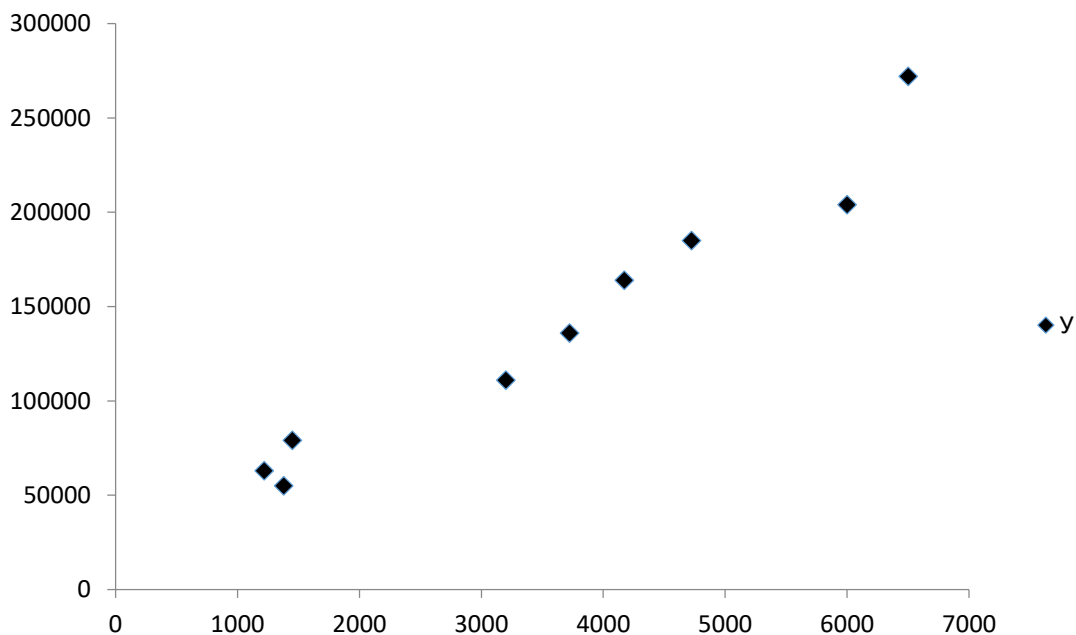

Рис. 3.1 – Кореляційне поле

Джерело: розроблено автором

Для пошуку оптимального R^2 нами побудовано різні варіанти залежності. Для цього використаємо програму Microsoft Excel. Для прогнозування обирається той вид лінії, який найточніше описує статистичні дані. Microsoft Excel дозволяє побудувати лінійну, логарифмічну, поліноміальну 2-го ступеня, степеневу та експоненціальну лінії (рис. 3.2-3.7).

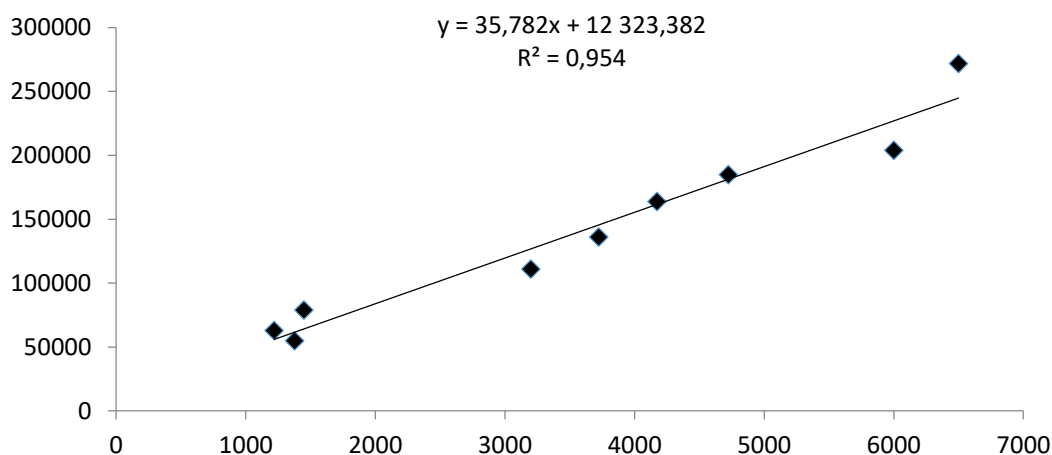

Рис. 3.2 – Лінія тренду лінійна

Джерело: розроблено автором

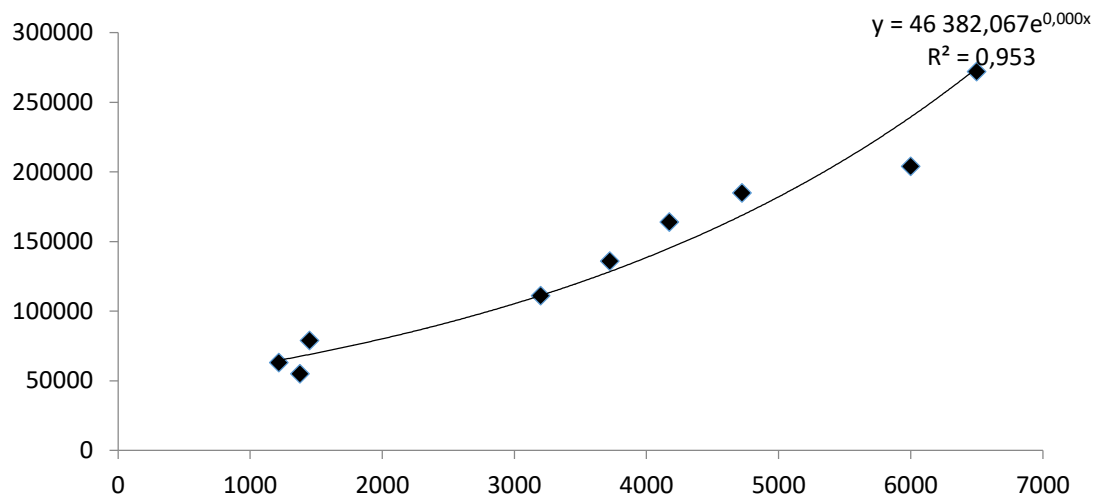

Рис. 3.3 – Лінія тренду експоненціальна

Джерело: розроблено автором

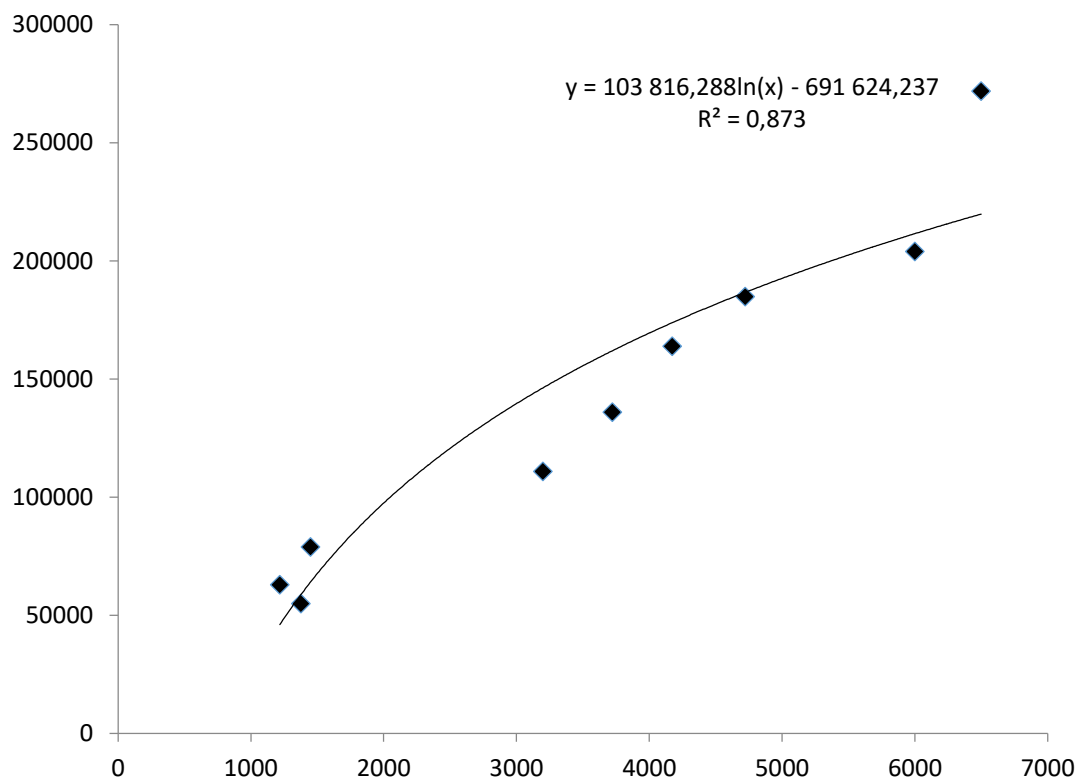

Рис. 3.4 Лінія тренду логарифмічна

Джерело: розроблено автором

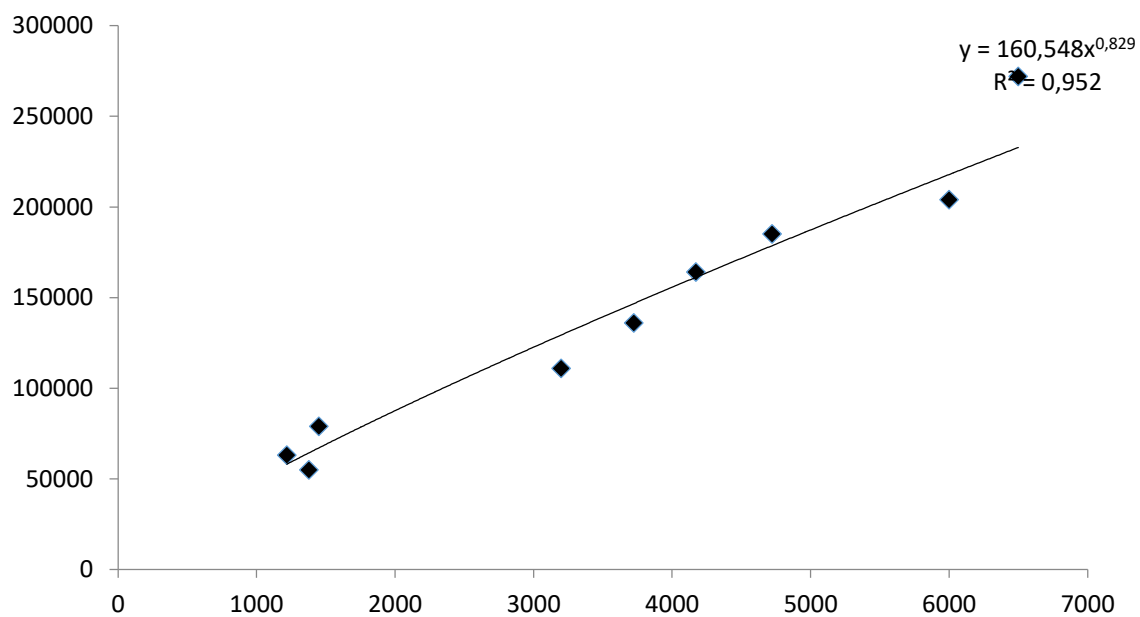

Рис. 3.5 – Лінія тренду степенева

Джерело: розроблено автором

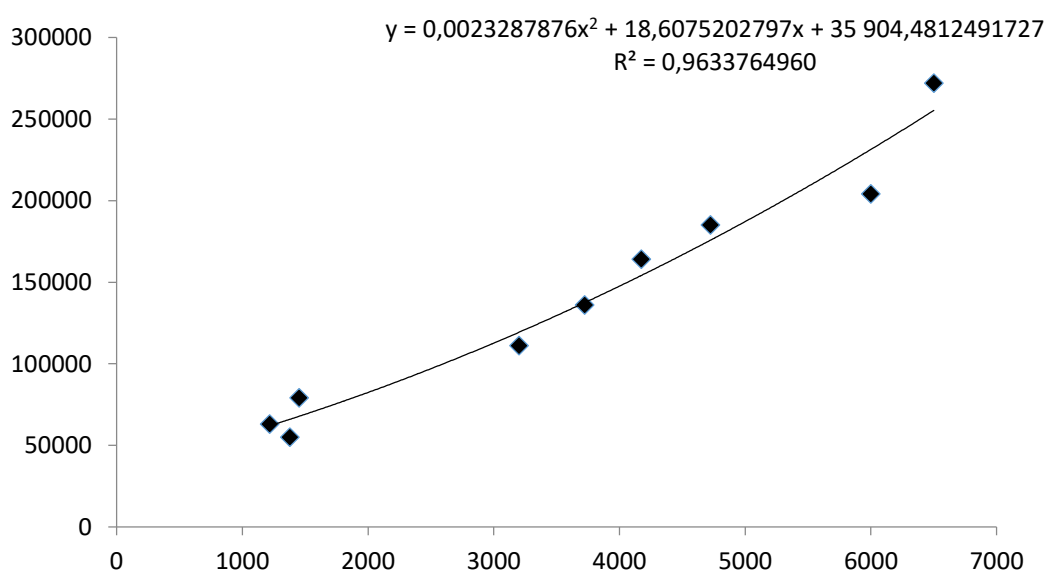

Рис. 3.6 – Лінія тренду поліноміальна 2-го ступеня

Джерело: розроблено автором

Коефіцієнта детермінації R^2 показав, що найкращими видом залежності є залежність наведена на рис. 3.6. Для неї коефіцієнт детермінації набуває R^2

$=0,9633$. Таким чином модель залежності між мінімальною заробітною платою та надходженням ПДФО до бюджету має вигляд:

$$U_{хв} = 0,0023287876 \cdot x^2 + 18,6075202797 \cdot x + 35904,4812491727 \quad (3.1)$$

де X – мінімальна заробітна плата, грн.;

$U_{хв}$ – надходження ПДФО до бюджету, млн.грн.

Підставивши задані значення мінімальної заробітної плати, отримаємо розрахункове значення надходжень ПДФО до бюджету (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 - Розрахункові та експериментальні значення показника мінімальної заробітної плати та надходжень ПДФО до бюджету

Мінімальна заробітна плата, грн	Надходження ПДФО до місцевого бюджету		Відхилення (У-У _{хв}), млн.грн.
	Експериментальні дані (У)	Розрахункові дані (У _{хв})	
1218	63000	62023,25	976,75
1378	55000	65967,74	-10967,74
1450	79000	67781,66	11218,34
3200	111000	119295,33	-8295,33
3723	136000	137458,97	-1458,97
4173	164000	154107,01	9892,99
4723	185000	175735,43	9264,57
6000	204000	231385,96	-27386,0
6500	272000	255244,64	16755,40

Джерело: розроблено автором

Для перевірки отриманих статистичних даних з таблиці 3.3 нами використано критерій Фішера. Для цього розрахуємо значення критерієм Фішера:

$$F_{роз} = (R^2 / (1 - R^2)) * ((n - m - 1) / m), \quad (3.2)$$

де R – коефіцієнт детермінації;

n – кількість спостережень;

m – кількість факторів у моделі.

У нашому випадку $R^2 = 0.9634$, $n=9$, $m=1$.

$$F_{\text{роз}} = (0,9634/(1-0,9634))*((9-1-1)/1) = 173,74$$

«Табличне значення критерії Фішера шукають за заданою можливістю p і числом ступенів вільності $k_1=m$, $k_2=n-m-1$. Для нашого прикладу $k_1=1$, $k_2=9-1-1$ » [52]. Табличне значення критерії Фішера $F_{\text{табл.}} = 2,367$. «Оскільки $F_{\text{роз}} > F_{\text{табл.}}$, то можна стверджувати, що побудована економетрична модель адекватна експериментальним даним і придатна для подальшого аналізу і прогнозування» [52].

Аналіз побудованої економетричної моделі можна перевірити з використанням коефіцієнта детермінації або коефіцієнта еластичності.

«Коефіцієнт детермінації використовується для характерного ступеня варіації показника під впливом варіації фактора. Його значення належать проміжку $R^2 \in [0;1]$. Якщо $R^2 \rightarrow 1$, то варіація фактора сильно впливає на варіацію показника. Якщо $R^2 \rightarrow 0$, то варіація фактора слабо впливає на варіацію показника» [52].

В нашому випадку $R^2 = 0,963$, тому варіація надходжень ПДФО до бюджету тісно пов'язана з зміною мінімальної заробітної плати. Зміна надходжень ПДФО до бюджету на 96,3% пояснюється зміною мінімальної заробітної плати і на 3,7% впливом інших факторів. Тобто зміна наповненості місцевих бюджетів на 96 % пояснюється зміною мінімальної заробітної плати. Але при цьому ми бачимо, що оподаткування інших доходів, окрім зарплати, практично не здійснюється.

«Коефіцієнт еластичності показує на скільки відсотків зміниться показник, якщо фактор зміниться на 1%. Якщо залежність між фактором і показником має вигляд $\tilde{Y} = Y'(x)$, то загальна формула для визначення коефіцієнта еластичності наступна» [52].

$$(-0,0023287876*2*C4+18,6075202797)*C4/E4$$

$$K_{\text{ел.заг}} = (Y_{\text{хв}}(x) * x) / Y_{\text{хв}}, \quad (3.4)$$

де $Y'_{\text{хв}}(x)$ – похідна від Y по X .

Визначення коефіцієнта еластичності для нашого прикладу має вигляд:

$$Y'_{\text{хв}}(x) = -0,0023287876 * 2 * x + 18,6075202797 \quad (3.5)$$

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта еластичності наведено в 3.4

Таблиця 3.4 - Розрахунок коефіцієнта еластичності для мінімальної зарплати та надходження ПДФО

Мінімальна зарплата (X).	Надходження ПДФО до бюджету (Y)	Кел	$(X - X_{\text{сеп}})^2$	$(Y - Y_{\text{хв}})^2$
1218	63000	0,254	5655412,46	954034,22
1378	55000	0,255	4920016,90	120291358,17
1450	79000	0,254	4605792,90	125851116,82
3200	111000	0,099	156904,01	68812519,19
3723	136000	0,034	16100,79	2128602,43
4173	164000	-0,022	332800,79	97871344,16
4723	185000	-0,091	1269878,57	85832193,88
6000	204000	-0,242	5778681,79	749990614,92
6500	272000	-0,297	8432570,68	280742116,64
1218	63000	0,254	5655412,46	954034,22

Джерело: розроблено автором

Наведені дані дозволяють здійснити прогнозування на основі побудованої економетричної моделі. Тобто якщо в наступному 2024 році мінімальна зарплата буде становити 8000 грн, то прогнозне значення фактора становитиме $U_{\text{прог.}} = 333807,05$ млн.грн. Тобто надходження в бюджет зростуть на 78562,41 млн.грн

Розроблена економетрична модель чітко показує, що основним фактором впливу на надходження ПДФО поки що є мінімальна заробітна плата. Ми не виключаємо інших факторів. Але в умовах діючої системи

контролю і адміністрування ПДФО розмір мінімальної заробітної плати залишається визначальним фактором.

Висновки до розділу 3

За результатами дослідження теоретичних аспектів і практичних аспектів оподаткування податком з доходів фізичних осіб нами зроблено наступні рекомендації та пропозиції:

1. Запропоновано напрями вдосконалення адміністрування ПДФО без збільшення об'єкта оподаткування, які передбачають збільшення кількості податкових агентів та контроль за об'єктами оподаткування іншими, ніж заробітна плата. У розвинутих країнах прогресивна система оподаткування разом із мінімальним неоподатковуваним мінімумом є ефективним інструментом для формування податкових надходжень бюджету та вирішення питання соціальної нерівності у суспільстві. Натомість держави «третього світу» не можуть якісно використовувати цей механізм через значні проблеми з дотриманням податкової культури. Вони застосовують пропорційну систему оподаткування, що дає можливість мінімізувати ризики, пов'язані з ухиленням від сплати податку. Перевагами прогресивної системи оподаткування є: зменшення нерівності у суспільстві; збільшення податкових надходжень; реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні; вторинний перерозподіл коштів між заможними і малозабезпеченими категоріями населення; пільги щодо оподаткування малозабезпечених осіб.

2. Розроблено економетричну модель, яка чітко чітко показує, що основним фактором впливу на надходження ПДФО поки що є мінімальна заробітна плата. Ми не виключаємо інших факторів. Але в умовах діючої системи контролю і адміністрування ПДФО розмір мінімальної заробітної плати залишається визначальним фактором. Наші дослідження показали, що щороку відбувається зростання надходжень ПДФО до бюджету, незважаючи

на зменшення ставок, зміну шкали і т.д. Кількість населення теж не є визначальним фактором, так як населення України постійно скорочується.

ВИСНОВКИ

За результати проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Доведено, що з теоретичної точки зору об'єктом оподаткування доходів фізичних осіб є доходи від заробітної плати, відсотки від вкладень капіталу, використання землі, отриманих коштів та подарунків від інших сфер діяльності. Об'єктом є також приріст майна у вигляді успадкованого або подарованого. Наявні розбіжності в ставках податку показують, що не існує єдиного правильного підходу до оподаткування, визначення ставок, так як суттєвий вплив здійснює інституційне і політичне середовище в країні.

2. Встановлено, що частка в бюджеті від оподаткування фізичних осіб в країнах ЄС та США дуже суттєва і протягом 2010-2021 років зростає вдвічі – від 20 до 40%, 54% в Німеччині. Середня частка в податкових надходженнях з 2010 року зросла з 22,67% до 24,07%. Знову ж таки, якщо порівняти Швецію і США, то видно, що тільки 28% бюджету становить податок з доходів, а в США цей же показник більше 40%. Оподаткування доходів фізичних осіб є найефективнішим, оскільки в теорії оподаткування дохід вважається найбільш задовільним показником платоспроможності і є найважливішим з усіх прямих податків. Крім того цей податок може відігравати важливу роль у реалізації різноманітних соціально-економічних цілей, визначених економічною політикою країни.

3. Доведено, що єдиним видом доходів, який чітко контролюється в Україні, залишається заробітна плата, що можливо через використання податкового агента. Однак цілий ряд інших доходів адмініструються недостатньо, так як дозволяє зловживання в обчисленні бази оподаткування. В Україні відсутні такі поняття як оподаткування домогосподарства, коли шкала застосовується до супного доходу сім'ї, з 2004 року не використовуються шкали для оподаткування доходів, різний підхід для оподаткування доходів жителів регіонів. Наявне нормативно-правове

забезпечення не в повній мірі визначає обов'язки територіальних громад в контролі за нарахуванням і сплатою податку, який є основною статтею їх фінансування.

4. За результатами аналізу встановлено, що надходження від ПДФО в Україні зростають щороку як в державний, так і місцеві бюджети, вказуючи на ефективність податкових змін. В 2022 році у військовий час зростання продовжилось і становило 247 млрд. грн у місцеві бюджети та 148 млрд у державний. По сумі наповнення місцевих бюджетів відбувається більш інтенсивно, що свідчить про важливу роль цього податку в розвитку територіальних громад. Загальна динаміка показує, що частка ПДФО в структурі податкових надходжень до державного бюджету зростає. З 2004 по 2014 рік відбувався ріст частки ПДФО з 55% до 72%. Критичним є 2014-2015 рік не лише у зв'язку з початком війни, але й змінами оподаткування пасивних доходів. Протягом 2015-2021 років ми спостерігаємо реальне зростання ПДФО на одного працюючого як в гривнях, так і в доларах. Зростання податку вказує на зростання реальних доходів населення і є позитивним явищем, якщо врахувати що ставка податку залишалась незмінною і становила 18%.

5. Встановлено, що 79% ПДФО становить податок з заробітної плати, таким чином тільки 21% оподаткування інших доходів. Якщо порівняти ці показники з середніми по Європі, то можна зробити висновок про те, що інші доходи практично не оподатковуються ПДФО. Якщо надходження від заробітної плати в Україні понад 84%, то в країнах Європи та США від 1 до 20%. Це свідчить про те, що заробітна плата не є основним об'єктом оподаткування і в більшості випадків оподатковується за нижчими ставками, як це було в законодавстві України у 1991-1993 роках. Відповідно резервів для зростання цього податку в Україні є надзвичайно великими.

6. Визначено наступні особливості оподаткування фізичних осіб для України: по-перше, недостатньо розвинуте оподаткування доходів, тому використовуються складні непрямі податки. Їх, як правило, легше перекладати на тих, хто найменше здатен їх витримати. Тобто фізичні особи сплачують

багато податків (більше 18%), купуючи товари в магазинах. По-друге, відсутній належний контроль доходів. Прикладом може бути наявність великого сектору натурального господарства, корупція та ін. По-третє, складність адміністрування. Все населення має бути охоплено податком з доходів. Не всі доходи, що виплачуються фізичним особам, проходять через великі фірми, які мають обов'язок їх фіксації та утримання податків.

7. Доведено, що законодавством визначено чотири види платників податків та дві бази оподаткування ПДФО: загальний оподатковуваний дохід та чистий річний оподатковуваний дохід для доходів, отриманих від провадження господарської або незалежної професійної діяльності.

8. Охарактеризовано кожен з об'єктів оподаткування: загальний оподатковуваний дохід та чистий річний оподатковуваний дохід для доходів, отриманих від провадження господарської або незалежної професійної діяльності. ПКУ для визначення загального оподаткованого доходу передбачено 18 видів доходів, які оподатковуються і 66 видів доходів, які не підлягають оподаткуванню

9. Встановлено, що на податкових агентів припадає понад 90% ПДФО, що спрямовується в бюджет. З 20 видів доходів, визначених ПКУ, 18 – передбачено утримувати податковими агентами. Але, на відміну від США та країн Європи, в Україні основним об'єктом оподаткування є заробітна плата – понад 79%. В той час як в країнах Європи цей же показник від 1 до 21%, що в рази менше.

10. Визначено, що для нарахування ПДФО передбачено дві форми податкової звітності, одну з них заповнюють податкові агенти, іншу – фізичні особи. Наказом Мінфіну України від 13.01.2015 № 4 «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами» затверджено форму податкового розрахунку сум

доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку.

11. Встановлено, що порядок складання декларації доволі складний для розуміння і заповнити її самостійно платникам податку займає досить багато часу. ПКУ передбачено, що платники податку мають можливість звернутись до ДПС для надання допомоги у складанні декларації. Але таких випадків мало, як і мало надходжень від декларування доходів фізичними особами. Хоча по даних статистики іноземних доходів наші громадяни заробляють чималі суми.

12. Визначено напрями вдосконалення адміністрування ПДФО без збільшення об'єкта оподаткування. У розвинутих країнах прогресивна система оподаткування разом із мінімальним неоподатковуваним мінімумом є ефективним інструментом для формування податкових надходжень бюджету та вирішення питання соціальної нерівності у суспільстві. Натомість держави "третього світу" не можуть якісно використовувати цей механізм через значні проблеми з дотриманням податкової культури. Вони застосовують пропорційну систему оподаткування, що дає можливість мінімізувати ризики, пов'язані з ухиленням від сплати податку. Перевагами прогресивної системи оподаткування є: зменшення нерівності у суспільстві; збільшення податкових надходжень; реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні; вторинний перерозподіл коштів між заможними і малозабезпеченими категоріями населення; пільги щодо оподаткування малозабезпечених осіб.

13. Наші дослідження показали, що щороку відбувається зростання надходжень ПДФО до бюджету, незважаючи на зменшення ставок, зміну шкали і т.д. Хоча оподатковується дохід фізичних осіб, кількість населення теж не є визначальним фактором, так як населення України постійно скорочується. Розроблено економетричну модель, яка чітко чітко показує, що основним фактором впливу на надходження ПДФО поки що є мінімальна заробітна плата. Ми не виключаємо інших факторів. Але в умовах діючої системи контролю і адміністрування ПДФО розмір мінімальної заробітної

плати залишається визначальним фактором. Наші дослідження показали, що щороку відбувається зростання надходжень ПДФО до бюджету, незважаючи на зменшення ставок, зміну шкали і т.д. Кількість населення теж не є визначальним фактором, так як населення України постійно скорочується.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Irena Szarowská. Personal Income Taxation in a Context of a Tax Structure Procedia. *Economics and Finance*. Volume 12, 2014, Pages 662-669. URL: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00391-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00391-8) (дата звернення 15.10.2023)
2. Мельник В.М., Борзенкова О.Д. Еволюція поглядів на дохід і прибуток підприємства як потенційні об'єкти оподаткування. *Фінанси України*. 10. 2011. С.32-43.
3. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations Paperback by Adam Smith (Author), Edwin Cannan (Editor), George J Stigler (Preface) – February 15. 1977
4. Тулай О. І., Ямелинець А. І. Податок на доходи фізичних осіб: роль та значення в умовах бюджетної децентралізації. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 343-348. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_1_51 (дата звернення 15.10.2023)
5. Масленніков Є. І. , Гусєв А. О. Податок на доходи фізичних осіб в Україні: поточний стан та шляхи реформування. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 57. С. 47-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2020_57_10 (дата звернення 15.10.2023)
6. Податковий кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
7. Городецька Т. Е., Корнівська В. О., Ємець Ю. В. Податок на доходи фізичних осіб у системі податків з населення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 3. С. 20-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_3_7 (дата звернення 15.10.2023)
8. Городецька Т. Е., Засядько К. О., Яременко В. Г. Податок на доходи фізичних осіб як форма прибуткового оподаткування. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 3. С. 6-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_3_4 (дата звернення 15.10.2023)

9. Ткаченко Н. М., Ільєнко Н. О. Податок на доходи фізичних осіб, його системне зростання та вплив на рівень життя населення. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 2. С. 113-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2017_2_15 (дата звернення 15.10.2023)

10. Мартинюк Г. П., Мартинюк М. А. Податок на доходи фізичних осіб у контексті формування дохідної частини місцевих бюджетів. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 309-314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_3_44 (дата звернення 15.10.2023)

11. Волот О. І., Пономаренко В. С. Податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний внесок в одній формі податкової звітності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 12. С. 19-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_12_5 (дата звернення 15.10.2023)

12. Карпишин Н. І., Ніпіаліді О. Ю. Податок на доходи фізичних осіб: практика та проблематика справляння в місцеві бюджети України. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5-6. С. 169-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2019_5-6_25 (дата звернення 15.10.2023)

13. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (дата звернення: 22.07.2019).

14. Лободіна З. М. Податок на доходи фізичних осіб як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток держави. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2017. № 6. С. 52-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2017_6_11 (дата звернення 15.10.2023)

15. Тулай О., Ямелинець А. Податок на доходи фізичних осіб: досвід зарубіжних країн. *Світ фінансів*. 1(58)/2019. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1096> (дата звернення 15.10.2023)

16. European tax database. European Commission – Access mode : http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxSearch.html

17. Sanjeeb Kumar Dey & Shradhanjali Panda & Debabrata Sharma, 2023. "Determinants of Behavior of Payers of Personal Income Tax: An Empirical Study

from Indian Context," *Journal of Tax Reform*, Graduate School of Economics and Management, Ural Federal University, vol. 9(2), pages 262-277.

18. Michal KRAJŇÁK. Personal Income Tax Progressivity in the Czech Republic and Its Influence on Tax Revenue. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, No. 70 E/2023, pp. 67–84. DOI: 10.24193/tras.70E.4

19. Martin Jacob, Robert Vossebürger. The role of personal income taxes in corporate investment decisions. *Journal of Corporate Finance*. Volume 77, December 2022, 102275 <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2022.102275> (дата звернення 15.10.2023)

20. Barannyk L., Dobrovolska O., Taranenko V., Koriahina T., Rybalchenko L. Personal income tax as a tool for implementing state social policy. *Investment Management and Financial Innovations*. 2021. 18 (2), pp. 287-297. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5409> (дата звернення 15.10.2023)

21. Individual Income Tax. URL: <https://taxfoundation.org/taxedu/glossary/individual-income-tax/> (дата звернення 15.10.2023)

22. John Creedy. Chapter 7: Personal Income Tax Structure: Theory and Policy/ Tax Reform in Open Economies Edited by Iris Claus. Monograph Book 30 Apr 2010 p. 352. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781849804998>

23. The Personal Income Tax Structure: Theory and Policy OECD (2023), Tax on personal income (indicator). doi: 10.1787/94af18d7-en (Accessed on 25 October 2023)

24. Нечипорук В.М. Оподаткування фізичних осіб в Україні: впровадження світового досвіду. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (4 листопада 2023 р.)*. / відп. ред. В.В. Чудовець. Вип. 17. Луцьк: ВІП Луцького національного технічного університету, 2023. С. 56-57.

25. Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства. Закон України від 05.07.1991 № 1306-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-12#Text> (дата звернення 15.10.2023)

26. Про прибутковий податок з громадян. Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12.1992 № 13-92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-92#Text> (дата звернення 15.10.2023)

27. Про податок з доходів фізичних осіб. Закон України від 22.05.2003 № 889-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-15#Text> (дата звернення 15.10.2023)

28. Ціна держави. URL: <https://cost.ua/byudzhet-ukrayiny/revenue/main/#1> (дата звернення 15.10.2023)

29. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо пасивних доходів. Закон України від 04.07.2014 № 1588-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1588-18#n11> (дата звернення 15.10.2023)

30. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період). URL: <https://bank.gov.ua>

31. Alinaghi, Nazila, John Creedy, and Norman Gemmell. Designing personal income tax and transfer reforms: alternative modelling approaches. *Australian Economic Review*. 2021. 54.4, p.445-461

32. Koirala, Manuja, and Peerayuth Charoensukmongkol. Contributions of CSR perception to employees commitment and job satisfaction: Does personal income matter? *Kasetsart Journal of Social Sciences*. 2020, 41.2. p. 303-307.

33. Sanz-Sanz, José Félix. A full-fledged analytical model for the Laffer curve in personal income taxation. *Economic Analysis and Policy*. 2022, №73, p. 795-811.

34. Fixler, Dennis, Marina Gindelsky, and David Johnson. Improving the measure of the distribution of personal income. *AEA Papers and Proceedings*. 2014, Vol. 109, p. 305.

35. Boscolo, Stefano. Quantifying the redistributive effect of the erosion of the Italian personal income tax base: a microsimulation exercise. *Quantifying the Redistributive Effect of the Erosion of the Italian Personal Income Tax Base: A Microsimulation Exercise*. 2019, p.39-80.

36. Bala, Abubakar, Esther Yusuf Enoch, and Salisu Yakubu. The problems of personal income tax on revenue generation in Gombe state. *arXiv preprint arXiv:2105.10995* (2021).

37. Sokolovska, Alla, Tetiana Zatonatska, and Larisa Rainova. Benchmark and Tax Expenditures on Personal Income Tax in Ukraine. *ECONOMICS-Innovative and Economics Research Journal* . 2023, 11.1, p.159-175.

38. Tepperová, Jana. Personal Income Tax and Social Security Coordination in Cross-Border Employment—a Case Study of the Czech Republic and Denmark. *European Journal of Social Security* , 2019, 21.1 p. 23-41.

39. Jansson, Birgitta. Changes in disposable personal income and the gender personal income gap in Sweden, 1983–2010: A study of three different income positions. *Social Science History*, 2020, 44.2, p. 381-408.

40. An, Zhiyong. Two General Lessons from the 2019 Personal Income Tax Reform of China. *The Economists Voice* . 2019, 16.1, p.201-209.

41. Kovács, Borbála. Flat-rate personal income tax in Lithuania, Romania and Hungary: A revolutionary policy idea without revolutionary outcomes. *Journal of European Social Policy* . 2022, 32.1, p. 60-74.

42. Zhuravka, F. Personal income tax in Ukraine: Determinants analysis. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 2020, 2.33, p.130-138.

43. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2021 рік. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html> (дата звернення 15.10.2023)

44. Звіт про виконання Державного бюджету України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/previous-years-budgets> (дата звернення 15.10.2023)

45. Чудовець В.В. Жураковська І.В. Загальна система оподаткування фізичних осіб-підприємців: стан та перспективи. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси* : зб. наук. пр. 2017. № 3. С. 66-71.

46. Якимчук Н. Податкова адреса фізичної особи як критерій визначення місцевого бюджету, до якого належить перераховувати податок на доходи фізичних осіб. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2018_11_32 (дата звернення 15.10.2023)

47. Узенбло А. К. Прибутковий податок з фізичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність у Польщі, – хороше рішення? *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 2. С. 39-42. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2017_2_9 (дата звернення 15.10.2023)

48. Мартинюк Г. П., Мартинюк М. А. Податок на доходи фізичних осіб у контексті формування дохідної частини місцевих бюджетів. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 309-314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_3_44 (дата звернення 15.10.2023)

49. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску Мінфін України; Наказ від 13.01.2015 № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text> (дата звернення 15.10.2023)

50. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи Мінфін України; Наказ від 02.10.2015 № 859 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-15#Text> (дата звернення 15.10.2023)

51. Трудові мігранти торік переказали в Україну рекордну суму. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/7/682160/> (дата звернення 15.10.2023)

52. Караєва Н. В., Варава І. А. Еколого-економічна оптимізація виробництва: методи та засоби статистичного прогнозування : конспект лекцій. К.: НТУУ «КПІ», 2016. 80 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/15377/1/Stat_prognoz.pdf (дата звернення 15.10.2023)

Додаток А

Таблиця А.1 – Наукові дослідження ПДФО

Джерело	Зміст дослідження
<p><u>Тулай О. І. Податок на доходи фізичних осіб: роль та значення в умовах бюджетної децентралізації. <i>Бізнес Інформ</i>. 2019. № 1. С. 343-348. http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_1_51</u></p>	<p>Мета роботи - з'ясування ролі, значення та особливостей функціонування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) в умовах бюджетної децентралізації. Розглянуто характерні особливості еволюції цього податку в Україні. Наголошено, що складний шлях розвитку ПДФО в Україні супроводжувався частими змінами правової бази. Простежено механізм розподілу надходжень ПДФО між державним бюджетом і місцевими бюджетами України. Сконцентровано увагу на основних причинах зміни частки надходжень цього податку до бюджетів різного рівня.</p>
<p><u>Мартинюк Г. П. Податок на доходи фізичних осіб у контексті формування дохідної частини місцевих бюджетів . <i>Бізнес Інформ</i>. 2019. № 3. С. 309-314. http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_3_44</u></p>	<p>Доведено, що визначальну роль в організації оподаткування доходів фізичних осіб та наповненні дохідної частини бюджету відіграють податкові агенти. Констатовано, що податковим агентом можна вважати інфраструктурну інституцію, яка забезпечує комунікацію, координацію перерахування податку на доходи та його декларування від імені платника фізичної особи. Проаналізовано динаміку розміру мінімальної заробітної плати та податку на доходи фізичних осіб. Сформульовано авторське визначення податку на доходи фізичних осіб. Розкрито роль та значення податку на доходи фізичних осіб у механізмі наповнення місцевих бюджетів. Запропоновано авторський підхід до розподілу податку на доходи фізичних осіб до бюджетів з урахуванням показників площі, чисельність жителів та кількість працюючих.</p>
<p><u>Масленніков Є. І. Податок на доходи фізичних осіб в Україні: поточний стан та шляхи реформування . <i>Причорноморські економічні студії</i>. 2020. Вип. 57. С. 47-50. http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2020_57_10</u></p>	<p>У статті досліджено теоретичні та методологічні засади системи оподаткування фізичних осіб в Україні. Виявлено економічну сутність податку на доходи фізичних осіб. Проаналізовано чинну методику оподаткування податком на доходи фізичних осіб в Україні, а також вплив цього податку на рівень доходів державного бюджету України. Визначено взаємозв'язок між податком на доходи фізичних осіб та військовим збором у чинній системі оподаткування в Україні. Наведено низку прикладів міжнародного досвіду регулювання системи оподаткування доходів фізичних осіб. Встановлено, що поточна модель стягнення податку на доходи</p>

Джерело	Зміст дослідження
	фізичних осіб має низку недоліків, які стосуються перш за все відсутності цільового спрямування цього податку. Задля усунення недоліків запропоновано концепцію реформування податку на доходи фізичних осіб в Україні, яка передбачає скасування цього податку та впровадження єдиного
<p><u>Ткаченко Н. М.</u> Податок на доходи фізичних осіб, його системне зростання та вплив на рівень життя населення [Електронний ресурс] / Н. М. Ткаченко, Н. О. Ільєнко // <u>Економічний вісник Донбасу</u>. - 2017. - № 2. - С. 113-120. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2017_2_15</p>	<p>Досліджено введення "Прибуткового податку громадян", "Податку на доходи фізичних осіб" в Україні, їх зміни за період 2003 - 2016 рр. Визначено зміни "Єдина соціальна пільга" на "Неоподатковуваний мінімум". Досліджено процес збільшення ставок податку на доходи фізичних осіб; утримання єдиного соціального внеску (ЄСВ); встановлення ставок податку на доходи фізичних осіб; мінімальний розмір доходу, з якого справляють ЄСВ, та встановлення ставки податку з 1 січня 2016 р.</p>
<p><u>Карпишин Н. І.</u> Податок на доходи фізичних осіб: практика та проблематика справляння в місцеві бюджети України. <u>Інноваційна економіка</u>. 2019. № 5-6. С. 169-174. http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2019_5-6_25</p>	<p>Мета статті – дослідження практики надходжень податку на доходи фізичних осіб в місцеві бюджети України в умовах децентралізаційної реформи з метою визначення найбільш актуальних проблем справляння ПДФО та розробки пропозиції щодо підвищення його фіскальної ролі на місцях</p>
<p><u>Лободіна З. М.</u> Податок на доходи фізичних осіб як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток держави . <u>Наукові записки Національного університету "Острозька академія"</u>. Серія : Економіка. 2017. № 6.- С. 52-57. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2017_6_11</p>	<p>У статті визначено ключові аспекти використання податків як інструменту бюджетного механізму держави. Проаналізовано роль податку на доходи фізичних осіб у формуванні бюджетних коштів і його вплив на соціально економічний розвиток держави. Виявлено проблеми зарахування зазначеного податку, його розподілу між бюджетами та відшкодування витрат фізичних осіб, долучених до податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб. Обґрунтовано пропозиції щодо посилення фіскальної і регульовальної функцій податку на доходи фізичних осіб</p>
<p><u>Мартинюк Г. П.</u> Податок на доходи фізичних осіб у контексті формування дохідної частини місцевих бюджетів . <u>Бізнес Інформ</u>. 2019. № 3.</p>	<p>Доведено, що визначальну роль в організації оподаткування доходів фізичних осіб та наповненні дохідної частини бюджету відіграють податкові агенти. Констатовано, що податковим агентом можна вважати інфраструктуру</p>

Джерело	Зміст дослідження
С. 309-314. - http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_3_44	інституцію, яка забезпечує комунікацію, координацію перерахування податку на доходи та його декларування від імені платника фізичної особи. Проаналізовано динаміку розміру мінімальної заробітної плати та податку на доходи фізичних осіб. Сформульовано авторське визначення податку на доходи фізичних осіб. Розкрито роль та значення податку на доходи фізичних осіб у механізмі наповнення місцевих бюджетів. Запропоновано авторський підхід до розподілу податку на доходи фізичних осіб до бюджетів з урахуванням показників площі, чисельність жителів та кількість працюючих

Додаток Б

Таблиця Б.1 - Частка надходжень в державний бюджет від оподаткування всіх доходів фізичних осіб в країнах ОЕСР

Країна	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Australia	37,63	38,73	39,52	39,41	39,42	41,49	41,61	41,01	40,39	41,18	42,05	40,11
Austria	22,16	22,36	22,39	22,76	22,79	23,50	24,14	21,60	21,68	22,23	22,61	22,16
Belgium	28,39	28,23	28,16	27,84	28,53	28,79	28,19	27,64	27,20	26,97	26,61	27,84
Canada	36,22	35,02	36,06	36,42	36,15	36,32	36,78	35,80	35,56	35,75	36,05	36,89
Chile	7,47	6,83	6,56	6,83	7,17	7,25	9,84	8,76	9,65	6,70	7,16	10,24
Colombia	5,54	5,27	5,47	5,21	5,45	5,60	5,76	5,98	5,95	6,44	6,81	7,71
Costa Rica	4,03	4,63	4,77	5,74	5,42	5,51	5,58	5,50	5,66	5,80	6,11	6,75
Czech Republic	10,72	10,23	10,64	10,59	10,73	10,77	10,74	11,22	11,49	12,21	12,69	13,45
Denmark	56,03	51,97	51,79	51,16	54,41	53,98	54,81	53,08	53,10	54,49	52,19	54,18
Estonia	15,96	15,87	16,10	16,40	17,21	17,60	17,20	17,27	17,33	16,54	16,47	18,09
Finland	31,05	29,54	29,22	29,31	29,31	30,57	30,24	29,58	29,16	28,87	28,98	29,99
France	17,18	17,02	17,13	18,08	18,57	18,66	18,78	18,84	18,56	20,53	20,72	21,03
Germany	24,96	24,08	24,54	25,58	26,01	26,21	26,52	26,60	27,16	27,19	27,38	27,03
Greece	14,54	12,45	14,20	19,45	16,70	16,49	15,74	15,35	16,12	16,07	15,20	16,26
Hungary	18,77	17,43	13,56	14,14	13,75	13,60	13,50	13,21	14,06	14,66	14,20	14,60
Iceland	37,80	36,43	37,64	37,43	38,25	34,95	36,70	26,71	38,17	39,78	40,99	43,09
Ireland	31,99	31,61	32,82	34,16	33,08	32,83	32,38	32,28	31,90	31,41	31,65	32,93
Israel	19,47	17,88	17,86	17,78	17,53	18,27	19,36	19,72	20,57	20,43	20,79	21,85
Italy	26,54	26,86	26,34	26,48	26,31	25,84	25,96	25,65	25,82	25,69	25,85	26,77
Japan	19,97	18,62	18,39	18,59	19,23	18,90	18,86	18,59	18,82	19,08	18,79	18,72
Korea	14,11	14,22	14,69	14,99	15,35	16,27	17,18	17,58	17,86	18,41	17,50	18,81
Latvia	18,94	21,62	19,74	19,71	19,71	19,90	19,73	20,36	21,18	19,24	20,86	19,32
Lithuania	13,50	12,67	12,84	12,89	13,26	13,19	13,32	13,42	13,59	14,05	23,86	23,05
Luxembourg	20,59	20,88	22,15	21,83	22,86	23,16	25,05	25,01	23,72	23,65	23,97	25,49

Країна	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Mexico	18.48	18.27	18.82	19.88	19.66	21.48	20.63	20.39	21.38	21.18	20.76	21.03
Netherlands	22.08	21.50	20.77	19.44	18.80	18.72	20.52	18.49	21.55	20.53	21.60	22.95
New Zealand	41.13	37,74	36.10	36,88	36,79	37.50	37.17	36,80	37,80	37,57	39,73	38,49
Norway	24.15	23.68	23.18	23.47	24,89	25.44	28.04	27.63	26.53	25.35	25.90	29.41
OECD - Average	22,67	22.01	22.12	22.45	22.63	22.79	23.10	22.55	22.95	23.06	23.49	24.07
Poland	14.44	13.88	13.62	13.91	14.05	14.34	14.38	14.48	14.60	15.11	15.15	14.79
Portugal	18.47	17,67	18.52	18.37	22.65	22.52	21.28	19.86	18.86	18.72	18.36	19.86
Slovak Republic	9,69	9.34	9,65	10.04	9.42	9.35	9.46	9,97	9,93	10.53	10.88	10.80
Slovenia	15.36	14.70	14.87	14.98	13.62	13.63	13.64	14.01	13.74	14.40	14.17	14.12
Spain	22.27	22.09	23.02	23.06	22.86	22.73	21.63	21.50	21.81	22.15	22,69	23.73
Sweden	29.03	28.12	27.81	28.35	28.70	28.92	29.38	30.06	30.22	29.50	28,67	28.79
Switzerland	31.90	31.75	31.10	31.43	30,97	30,87	30,99	30.96	30.23	30.70	30,66	32.09
Türkiye	16.38	14.03	13.51	14.43	13.90	14.71	14.62	14.64	14.53	15.42	16.31	13.19
United Kingdom	30.30	28.53	28.01	27.40	27.46	27.13	27.62	27.13	27.29	27.35	27.59	28.56
United States	34.31	34,78	38,85	38,49	38,77	39.04	40.41	40.27	39.02	40.34	40,72	40,58

Джерело: OECD (2023), Tax on personal income (indicator) (Accessed on 25 October 2023) [23]

Таблиця Б.2 - Частка надходжень в державний бюджет від оподаткування фізичних осіб доходів у вигляді заробітної

ПЛАТИ

Розташування ▼	2000 рік	2001 рік	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Австралія	1,362	1,301	1,297	1,299	1,330	1,349	1,352	1,392	1,373	1,328	1,304	1,354	1,395	1,389	1,403	1,409	1,353	1,385	1,383	1,297	1,275	
Австрія	2,710	2,720	2,707	2,699	2,632	2,588	2,564	2,559	2,697	2,827	2,825	2,823	2,873	2,930	2,935	2,916	2,908	2,774	2,702	2,711	2,754	2,801
Бельгія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,001	0,001
Канада	0,712	0,685	0,679	0,682	0,665	0,649	0,642	0,636	0,627	0,665	0,646	0,652	0,651	0,656	0,648	0,666	0,675	0,668	0,666	0,753	0,787	0,754
Чилі	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Колумбія	0,660	0,698	0,684	0,651	0,637	0,645	0,661	0,653	0,667	0,715	0,739	0,724	0,716	0,494	0,344	0,348	0,347	0,348	0,350	0,340	0,368	0,334
Коста-Ріка	1,336	1,257	1,167	1,228	1,191	1,208	1,135	1,231	1,288	1,324	1,316	1,337	1,364	1,385	1,389	1,404	1,414	1,372	1,384	1,381	1,479	1,418
Чеська Республіка	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Данія	0,170	0,251	0,237	0,202	0,192	0,183	0,191	0,229	0,233	0,241	0,230	0,251	0,293	0,318	0,320	0,289	0,280	0,251	0,280	0,283	0,181	0,264
Естонія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Фінляндія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Франція	1,006	0,986	1,040	1,054	1,097	1,147	1,141	1,172	1,217	1,319	1,342	1,344	1,414	1,578	1,593	1,564	1,549	1,548	1,510	1,779	1,871	1,837
Німеччина	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Греція	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Угорщина	1,377	1,291	0,404	0,313	0,338	0,376	0,266	0,319	0,308	0,336	0,413	0,450	0,539	0,680	0,674	0,691	0,747	0,866	0,945	1,041	1,038	0,983
Ісландія	0,026	0,026	0,027	0,056	0,053	0,030	0,032	0,110	0,141	0,152	0,168	0,164	0,293	0,332	0,335	0,287	0,294	0,301	0,300	0,300	0,314	0,282
Ірландія	0,013	0,167	0,177	0,175	0,180	0,195	0,199	0,208	0,221	0,217	0,185	0,185	0,168	0,175	0,173	0,136	0,144	0,145	0,173	0,217	0,192	0,187
Ізраїль	1,235	1,263	1,426	1,478	1,505	1,503	1,400	1,312	1,169	1,148	1,153	1,146	1,178	1,189	1,178	1,168	1,137	1,178	1,170	1,127	1,138	0,942
Італія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Японія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Корея	0,040	0,049	0,049	0,050	0,052	0,054	0,056	0,057	0,059	0,056	0,054	0,058	0,060	0,065	0,067	0,068	0,074	0,075	0,079	0,083	0,083	0,085
Латвія	0,000	0,000	0,000	0,081	0,043	0,033	0,023	0,016	0,015	0,016	0,016	0,015	0,013	0,013	0,013	0,012	0,012	0,011	0,011	0,011	0,011	0,008
Литва	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Люксембург	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Мексика	0,168	0,188	0,217	0,300	0,199	0,214	0,223	0,244	0,252	0,263	0,276	0,286	0,304	0,326	0,370	0,378	0,381	0,383	0,397	0,414	0,451	0,267
Нідерланди	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Нова Зеландія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Норвегія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,057	0,056	0,056	0,061	0,054
ОЕСР - Середній	0,385	0,389	0,371	0,380	0,376	0,378	0,372	0,371	0,392	0,385	0,369	0,403	0,418	0,430	0,426	0,426	0,427	0,442	0,444	0,462	0,463	

Польща	0,218	0,191	0,197	0,212	0,241	0,258	0,250	0,259	0,282	0,276	0,257	0,267	0,264	0,243	0,236	0,224	0,224	0,225	0,222	0,259	0,328	0,554
Португалія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Словацька Республіка	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Словенія	1,535	1,675	1,683	1,766	1,787	1,790	1,489	1,192	0,680	0,075	0,077	0,079	0,071	0,064	0,054	0,051	0,049	0,050	0,047	0,048	0,046	0,046
Іспанія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Швеція	2,081	2,042	2,098	2,211	2,146	2,130	2,528	2,508	3,652	3,669	3,009	4,167	4,283	4,504	4,443	4,556	4,608	5,042	5,075	5,324	5,079	5,183
Швейцарія	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Туреччина	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Об'єднане Королівство	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,088	0,120	0,123	0,134	0,136
Сполучені Штати	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,002	0,002	0,002	0,015	0,011	0,010	0,009	0,009	0,010	0,010	0,010	0,010	0,011	0,016	0,015

Додаток В

Таблиця В.1 - Ставки ПДФО в Україні (з 29.05.2020)

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами	18%	п.167.1
Стипендія, яка виплачується учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту (в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	18%	п.165.1.26
Доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності	18%	п.177.1
Доходи громадян, отримані від провадження незалежної професійної діяльності	18%	п.178.2
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк	18%	п.170.9
Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду	18%	п.170.1
Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах (крім доходу від операцій, зазначених у пп. 165.1.2, 165.1.40 та 165.1.52 ПКУ)	18%	п.170.2
60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи закінчення строку дії такого договору	18%	п.170.8.2
Викупна сума у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя	18%	п.170.8.2
Сума коштів, з якої не було утримано податок, та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління у зв'язку з достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення	18%	п.170.8.2
Кошти, що надаються роботодавцем як допомога на поховання (в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	18%	п.165.1.22
Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п.170.7 ПКУ	18%	п.170.7
Дохід за зданий брухт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданий НБУ)	18%	п.164.2.18
Вартість путівок (на території України) на відпочинок, оздоровлення та лікування, у т.ч. на реабілітацію інвалідів, платника податку та/або членів його сім'ї першого ступеня споріднення, які надаються його роботодавцем – платником податку на прибуток – безоплатно або із знижкою (у розмірі такої знижки) один раз на рік, (за умови, що вартість путівки або знижки не перевищує 5 розмірів мінімальної зарплати)	не оподатковується	п.165.1.35

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Виграші, призи, дарунки		
Виграш чи приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів	18%	п.167.1
Виграш, приз у лотерею	18%	п.167.1
Інші виграші та призи	18%	п.167.1
Дарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань), якщо їх вартість не перевищує 25% однієї мінімальної зарплати, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі	не оподатковується	п.165.1.39
Грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам – чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам, визначених у пп. "б" п.165.1.1 ПКУ)	18%	п.167.1
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ "Спадщина")	0% 5% 18%	п.174.6
Проценти		
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	18%	п.167.5.1
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	18%	п.167.5.1
Проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках	18%	п.167.5.1
Плата (відсоток), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки	18%	п.167.5.1
Дохід, який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування	18%	п.167.5.1
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облигаціями та сертифікатами)	18%	п.167.5.1
Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облигацій від їх емітента	18%	п.167.5.1
Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку у результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю	18%	п.167.5.1
Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів (окрім тих, що зазначені у п.170.4.1 ПКУ)	18%	п.170.4.3
Дивіденди, роялті		
Дивіденди, нараховані у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юрособою-резидентом, за умови, що таке нарахування не змінює часток участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	не оподатковується	п.165.1.18
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування)	5%	п.167.5.2
Дивіденди по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування, а також суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток	9%	п.167.5.4
Роялті	18%	п.170.3.1

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Продаж нерухомості		
Дохід від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки або об'єкта незавершеного будівництва, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	не оподатковується	п.172.1
Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1 ПКУ, а також дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п.172.1	5%	п.172.2
Продаж рухомого майна		
Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім винаятку, див. далі)	5%	п.173.1
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року одного з об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда,) не підлягає оподаткуванню (як виняток з попереднього)	не оподатковується	п.173.2
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року другого об'єкту рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню	5%	п.173.2
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року третього (та наступних) об'єкту рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню	18%	п.173.2
Спадщина		
Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення	0%	п.174.2.1
Вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б", "г" п. 74.1 ПКУ, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування а також вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б" п.174.1 ПКУ, що успадковується дитиною-інвалідом	0%	п.174.2.1
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.1992 в установи Ощадбанку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, або у державні цінні папери, та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадбанку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992–1994 років, погашення яких не відбулося	0%	п.174.2.1
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5%	п.174.2.2
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця – нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем – нерезидентом	18%	п.174.2.3
Доходи нерезидентів та іноземні доходи		
Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються або виплачуються на користь нерезидентів	за ставками, визначеними для резидентів	п.170.10.1
Іноземні доходи	18%	п.170.11.1

Таблиця В.2 - Ставки ПДФО в Україні (з 1.01.2019 по 28.05.2020)

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами	18%	п.167.1
Стипендія, яка виплачується учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту (в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	18%	п.165.1.26
Доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності	18%	п.177.1
Доходи громадян, отримані від провадження незалежної професійної діяльності	18%	п.178.2
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк	18%	п.170.9
Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду	18%	п.170.1
Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах (крім доходу від операцій, зазначених у пп. 165.1.2, 165.1.40 та 165.1.52 ПКУ)	18%	п.170.2
60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи закінчення строку дії такого договору	18%	п.170.8.2
Викупна сума у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя	18%	п.170.8.2
Сума коштів, з якої не було утримано податок, та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління у зв'язку з достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення	18%	п.170.8.2
Кошти, що надаються роботодавцем як допомога на поховання (в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	18%	п.165.1.22
Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п.170.7 ПКУ	18%	п.170.7
Дохід за зданий брухт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданий НБУ)	18%	п.164.2.18
Вартість путівок (на території України) на відпочинок, оздоровлення та лікування, у т.ч. на реабілітацію інвалідів, платника податку та/або членів його сім'ї першого ступеня споріднення, які надаються його роботодавцем – платником податку на прибуток – безоплатно або із знижкою (у розмірі такої знижки) один раз на рік, (за умови, що вартість путівки або знижки не перевищує 5 розмірів мінімальної зарплати)	не оподатковується	п.165.1.35
Виграші, призи, дарунки		
Виграш чи приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів	18%	п.167.1
Виграш, приз у лотерею	18%	п.167.1
Інші виграші та призи	18%	п.167.1
Дарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань), якщо їх вартість не перевищує 25% однієї мінімальної зарплати, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі	не оподатковується	п.165.1.39

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам – чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам, визначених у пп. "б" п.165.1.1 ПКУ)	18%	п.167.1
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ "Спадщина")	0% 5% 18%	п.174.6
Проценти		
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	18%	п.167.5.1
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	18%	п.167.5.1
Проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках	18%	п.167.5.1
Плата (відсоток), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки	18%	п.167.5.1
Дохід, який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування	18%	п.167.5.1
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами)	18%	п.167.5.1
Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облігацій від їх емітента	18%	п.167.5.1
Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку у результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю	18%	п.167.5.1
Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів (окрім тих, що зазначені у п.170.4.1 ПКУ)	18%	п.170.4.3
Дивіденди, роялті		
Дивіденди, нараховані у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юрособою-резидентом, за умови, що таке нарахування не змінює часток участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	не оподатковується	п.165.1.18
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування)	5%	п.167.5.2
Дивіденди по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування, а також суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток	9%	п.167.5.4
Роялті	18%	п.170.3.1
Продаж нерухомості		
Дохід від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	не оподатковується	п.172.1
Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1 ПКУ, а також дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п.172.1	5%	п.172.2
Дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва	5%	п.172.2
Продаж рухомого майна		

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім винятку, див. далі)	5%	п.173.1
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року одного з об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда,) не підлягає оподаткуванню (як виняток з попереднього)	не оподатковується	п.173.2
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року двох та більше об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню	5%	п.173.2
Спадщина		
Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення	0%	п.174.2.1
Вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б", "г" п. 74.1 ПКУ, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування а також вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б" п.174.1 ПКУ, що успадковується дитиною-інвалідом	0%	п.174.2.1
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.1992 в установи Ощадбанку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, або у державні цінні папери, та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадбанку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992–1994 років, погашення яких не відбулося	0%	п.174.2.1
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5%	п.174.2.2
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця – нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем – нерезидентом	18%	п.174.2.3
Доходи нерезидентів та іноземні доходи		
Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються або виплачуються на користь нерезидентів	за ставками, визначеними для резидентів	п.170.10.1
Іноземні доходи	18%	п.170.11.1
Пенсії		
Суми пенсій або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з ПФУ чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує на місяць 10 розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, встановленого на 1 січня звітного року	18% суми перевищення	п.164.2.19
Пенсії з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, підлягають оподаткуванню чи оподатковуються в країні їх виплати	18%	п.164.2.19
Пенсії, призначені учасникам бойових дій у період Другої світової війни, інвалідам війни та особам, на яких поширюється чинність ст.10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"	не оподатковується	п.164.2.1

Таблиця В.3 - Ставки ПДФО в Україні (з 1.01.2017 по 31.12.2017)

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами	18%	п.167.1
Стипендія, яка виплачується з бюджету учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту (в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	18%	п.165.1.26
Доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності	18%	п.177.1
Доходи громадян, отримані від провадження незалежної професійної діяльності	18%	п.178.2
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк	18%	п.170.9
Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду	18%	п.170.1
Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах (крім доходу від операцій, зазначених у пп. 165.1.2, 165.1.40 та 165.1.52 ПКУ)	18%	п.170.2
60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи закінчення строку дії такого договору	18%	п.170.8.2
Викупна сума у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя	18%	п.170.8.2
Сума коштів, з якої не було утримано податок, та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління у зв'язку з достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення	18%	п.170.8.2
Кошти, що надаються роботодавцем як допомога на поховання (в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	18%	п.165.1.22
Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п.170.7 ПКУ	18%	п.170.7
Дохід за зданий брукхт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брукхт дорогоцінних металів, проданий НБУ)	18%	п.164.2.18
Виграші, призи, дарунки		
Виграш чи приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів	18%	п.167.1
Виграш, приз у лотерею	18%	п.167.1
Інші виграші та призи	18%	п.167.1
Дарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань), якщо їх вартість не перевищує 25% однієї мінімальної зарплати, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі	не оподатковується	п.165.1.39
Грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам – чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам, визначених у пп. "б" п.165.1.1 ПКУ)	18%	п.167.1

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ "Спадщина")	0% 5% 18%	п.174.6
Проценти		
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	18%	п.167.5.1
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	18%	п.167.5.1
Проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках	18%	п.167.5.1
Плата (відсоток), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки	18%	п.167.5.1
Дохід, який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування	18%	п.167.5.1
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облигаціями та сертифікатами)	18%	п.167.5.1
Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облигацій від їх емітента	18%	п.167.5.1
Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку у результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю	18%	п.167.5.1
Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів (окрім тих, що зазначені у п.170.4.1 ПКУ)	18%	п.170.4.3
Дивіденди, роялті		
Дивіденди, нараховані у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юрособою-резидентом, за умови, що таке нарахування не змінює часток участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	не оподатковується	п.165.1.18
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування)	5%	п.167.5.2
Дивіденди по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування, а також суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток	9% (див. нижче) *	п.167.5.4
Роялті	18%	п.170.3.1
Продаж нерухомості		
Дохід від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	не оподатковується	п.172.1
Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1 ПКУ, а також дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п.172.1	5%	п.172.2
Дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва	5%	п.172.2
Продаж рухомого майна		
Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім винятку, див. далі)	5%	п.173.1

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року одного з об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда,) не підлягає оподаткуванню (як виняток з попереднього)	не оподатковується	п.173.2
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року двох та більше об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню	5%	п.173.2
Спадщина		
Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення	0%	п.174.2.1
Вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б", "г" п. 74.1 ПКУ, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування а також вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б" п.174.1 ПКУ, що успадковується дитиною-інвалідом	0%	п.174.2.1
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.1992 в установи Ощадбанку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, або у державні цінні папери, та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадбанку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992–1994 років, погашення яких не відбулося	0%	п.174.2.1
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5%	п.174.2.2
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця – нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем – нерезидентом	18%	п.174.2.3
Доходи нерезидентів та іноземні доходи		
Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються або виплачуються на користь нерезидентів	за ставками, визначеними для резидентів	п.170.10.1
Іноземні доходи	18%	п.170.11.1
Пенсії		
Суми пенсій або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з ПФУ чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує на місяць 10 розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, встановленого на 1 січня звітного року	18% суми перевищення	п.164.2.19
Пенсії з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, підлягають оподаткуванню чи оподатковуються в країні їх виплати	18%	п.164.2.19
Пенсії, призначені учасникам бойових дій у період Другої світової війни, інвалідам війни та особам, на яких поширюється чинність ст.10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"	не оподатковується	п.164.2.19

о Щодо обкладання дивідендів по ставці 9% — це було роз'яснено законом № 1989-VIII від 23.03.2017, який набув чинності 15.04.2017

Таблиця В.4 - Ставки ПДФО в Україні (з 1.01.2015 по 31.12.2015)

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами	15% (20%)	п.167.1
Стипендія, яка виплачується з бюджету учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту (в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	15% (20%)	п.165.1.26
Доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності	15% (20%)	п.177.1
Доходи громадян, отримані від провадження незалежної професійної діяльності	15% (20%)	п.178.2
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк	15% (20%)	п.170.9
Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду	15% (20%)	п.170.1
Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах (крім доходу від операцій, зазначених у пп. 165.1.2, 165.1.40 та 165.1.52 ПКУ)	20%	п.170.2
Інвестиційний прибуток, включаючи прибуток від операцій з облігаціями внутрішніх державних позик (у тому числі від зміни курсу іноземної валюти)	20%	п.167.5.1
60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи закінчення строку дії такого договору	15% (20%)	п.170.8.2
Викупна сума у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя	15% (20%)	п.170.8.2
Сума коштів, з якої не було утримано податок, та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління у зв'язку з достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення	15% (20%)	п.170.8.2
Кошти, що надаються роботодавцем як допомога на поховання (в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	15% (20%)	п.165.1.22
Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п.170.7 ПКУ	15% (20%)	п.170.7
Дохід за зданий брухт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданий НБУ)	15% (20%)	п.164.2.18
Виграші, призи, дарунки		
Виграш чи приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів	30%	п.167.3
Виграш, приз у лотерею	15%	п.170.6.2
Інші виграші та призи	15%	п.170.6.3
Дарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань), якщо їх вартість не перевищує 25% однієї мінімальної зарплати, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі	не оподатковується	п.165.1.39

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам – чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам, визначених у пп. "б" п.165.1.1 ПКУ)	15% (20%)	п.167.3
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ "Спадщина")	0% 5% 15% (20%)	п.174.6
Проценти		
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	20%	п.167.5.1
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	20%	п.167.5.1
Проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках	20%	п.167.5.1
Плата (відсоток), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки	20%	п.167.5.1
Дохід, який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування	20%	п.167.5.1
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами)	20%	п.167.5.1
Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облігацій від їх емітента	20%	п.167.5.1
Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку у результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю	20%	п.167.5.1
Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів (окрім тих, що зазначені у п.170.4.1 ПКУ)	20%	п.170.4.3
Дивіденди, роялті		
Дивіденди, нараховані у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юрособою-резидентом, за умови, що таке нарахування не змінює часток участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	не оподатковується	п.165.1.18
Дивіденди по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, що виплачуються інститутами спільного інвестування	20%	п.167.5.1
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нараховані резидентами – неплатниками податку на прибуток підприємств	20%	п.167.5.2
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нараховані резидентами – платниками податку на прибуток підприємств	5%	п.167.5.2
Дивіденди, нараховані за акціями або іншими корпоративними правами, що мають статус привілейованих або інший статус, що передбачає виплату фіксованого розміру дивідендів	15% (20%)	п.170.5.3
Роялті	20%	п.170.3.1
Продаж нерухомості		
Дохід від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	не оподатковується	п.172.1
Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1 ПКУ, а також дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п.172.1	5%	п.172.2
Дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва	5%	п.172.2

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Продаж рухомого майна		
Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім винятку, див. далі)	5%	п.173.1
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року одного з об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда,) не підлягає оподаткуванню (як виняток з попереднього)	не оподатковується	п.173.2
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року двох та більше об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню	5%	п.173.2
Спадщина		
Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення	0%	п.174.2.1
Вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б", "г" п. 74.1 ПКУ, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування а також вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б" п.174.1 ПКУ, що успадковується дитиною-інвалідом	0%	п.174.2.1
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.1992 в установи Ощадбанку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, або у державні цінні папери, та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадбанку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992–1994 років, погашення яких не відбулося	0%	п.174.2.1
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5%	п.174.2.2
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця – нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем – нерезидентом	15% (20%)	п.174.2.3
Доходи нерезидентів та іноземні доходи		
Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються або виплачуються на користь нерезидентів	за ставками, визначеними для резидентів	п.170.10.1
Іноземні доходи	15% (20%)	п.170.11.1
Пенсії		
Суми пенсій або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з ПФУ чи бюджету, якщо їх розмір перевищує 3 мінімальних зарплати на місяць, встановленої на 1 січня звітного року	15% (20%) суми перевищення	п.164.2.19
Пенсії з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, підлягають оподаткуванню чи оподатковуються в країні їх виплати	15% (20%)	п.164.2.19
Пенсії, призначені учасникам бойових дій у період Другої світової війни, інвалідам війни та особам, на яких поширюється чинність ст.10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"	не оподатковується з 1.09.2015	п.164.2.19

- Нагадаємо, що для позицій в колонці "Ставка податку", в яких вказані дві ставки: 15% та (20%) — ставка 15% застосовується у разі, якщо сума відповідного доходу за звітний місяць не перевищує десятикратний розмір мінімальної зарплати, встановленої на 1 січня звітного року; інакше застосовується ставка 20%

Таблиця В.5 - Ставки ПДФО в Україні (з 2.08.2014 по 31.12.2014)

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами	15% (17%)	п.167.1
Заробітна плата шахтарів, працівників шахтобудівних підприємств, які зайняті на підземних роботах повний робочий день (та більш ніж 50% робочого часу на рік), а також працівників державних воєнізованих аварійно-рятувальних формувань	10%	п.167.4
Стипендія, яка виплачується з бюджету учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту (в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	15% (17%)	п.165.1.26
Доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності	15% (17%)	п.177.1
Доходи громадян, отримані від провадження незалежної професійної діяльності	15% (17%)	п.178.2
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк	15% (17%)	п.170.9
Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду	15% (17%)	п.170.1
Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах (крім доходу від операцій, зазначених у пп. 165.1.2, 165.1.40 та 165.1.52 ПКУ)	15% (17%)	п.170.2
60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи закінчення строку дії такого договору	15% (17%)	п.170.8.2
Викупна сума у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя	15% (17%)	п.170.8.2
Сума коштів, з якої не було утримано податок, та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління у зв'язку з достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення	15% (17%)	п.170.8.2
Кошти, що надаються роботодавцем як допомога на поховання (в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	15% (17%)	п.165.1.22
Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п.170.7 ПКУ	15% (17%)	п.170.7
Дохід за зданий брухт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданий НБУ)	15% (17%)	п.164.2.18
Виграші, призи, дарунки		
Виграш, приз у державну грошову лотерею в розмірі, що не перевищує 50 мінімальних зарплат	не оподатковується	п.165.1.46
Виграш у державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри	15% (17%)	п.167.1
Інші виграші та призи	30%	п.167.3
Дарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань), якщо їх вартість не перевищує 25% однієї мінімальної зарплати, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі	не оподатковується	п.165.1.39

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам – чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам, визначених у пп. "б" п.165.1.1 ПКУ)	15% (17%)	п.167.3
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ "Спадщина")	0% 5% 15% (17%)	п.174.6
Проценти		
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	15%	п.167.1
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	15%	п.167.1
Процент на вклад (депозит) члена кредитної спілки у кредитній спілці	15%	п.167.1
Плата (відсоток), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки	15%	п.167.1
Дохід, який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування	15%	п.167.1
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами)	15%	п.167.1
Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облігацій від їх емітента	15%	п.167.1
Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю	15%	п.167.1
Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів (окрім тих, що зазначені у п.170.4.1 ПКУ)	15%	п.170.4.3
Дивіденди, роялті		
Дивіденди, нараховані у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юрособою-резидентом, за умови, що таке нарахування не змінює часток участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	не оподатковується	п.165.1.18
Дивіденди, нараховані платнику податку емітентом корпоративних прав – резидентом	5%	п.170.5.4
Дивіденди, нараховані за акціями або іншими корпоративними правами, що мають статус привілейованих або інший статус, що передбачає виплату фіксованого розміру дивідендів	15% (17%)	п.170.5.3
Роялті	15% (17%)	п.170.3.1
Продаж нерухомості		
Дохід від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	не оподатковується	п.172.1
Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1 ПКУ, а також дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п.172.1	5%	п.172.2
Дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва	5%	п.172.2
Продаж рухомого майна		
Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім винаятку, див. далі)	5%	п.173.1
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року одного з об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда,) не підлягає оподаткуванню (як виняток з попереднього)	не оподатковується	п.173.2

Вид доходу	Ставка податку	Посилання на ПКУ (IV розділ)
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року двох та більше об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда), підлягає оподаткуванню	5%	п.173.2
Спадщина		
Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення	0%	п.174.2.1
Вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б", "г" п. 74.1 ПКУ, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування а також вартість власності, зазначеної в пп. "а", "б" п.174.1 ПКУ, що успадковується дитиною-інвалідом	0%	п.174.2.1
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.1992 в установи Ощадбанку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, або у державні цінні папери, та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадбанку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992–1994 років, погашення яких не відбулося	0%	п.174.2.1
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5%	п.174.2.2
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця – нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем – нерезидентом	15% (17%)	п.174.2.3
Доходи нерезидентів та іноземні доходи		
Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються або виплачуються на користь нерезидентів	за ставками, визначеними для резидентів	п.170.10.1
Іноземні доходи	15% (17%)	п.170.11.1
Пенсії		
Суми пенсій або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з ПФУ чи бюджету, якщо їх розмір перевищує 10000 грн. на місяць	15% (17%) суми перевищення	п.164.2.19
Пенсії з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, підлягають оподаткуванню чи оподатковуються в країні їх виплати	15% (17%)	п.164.2.19

○